

RAPORTI I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	
EMËRTIMI I PROPOZIMIT TË POLITIKËS	Projektligji “Për Këshillin Fiskal të Republikës së Shqipërisë”
MINISTRIA UDHËHEQËSE	Ministria e Financave
FAZAE POLITIKËS/VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	Finale
BURIMI I PROPOZIMIT TË POLITIKËS	I brendshëm/transpozim i BE-së/ndërkombëtar
DIREKTIVË/RREGULLORE E BE-së	Projektligji synon përafrimin me Direktivën (BE) 2024/1265 , datë 29 prill 2024, e cila ndryshon Direktivën 2011/85/BE mbi kërkesat për kuadret buxhetore të shteteve anëtare, veçanërisht në lidhje me kërkesat për institucionet fiskale të pavarura dhe monitorimin e rregullave fiskale, në mënyrë të veçantë në lidhje me neni 8a (Kreu V) .
PUBLIKIMET DHE STRATEGJITË E LIDHURA	– Ligji nr. 9936, datë 26.6.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar; – Strategjia e Menaxhimit të Financave Publike 2023–2030; – Programi i Reformave Ekonomike (ERP); – Dokumentet e Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal; – Dokumentet negociuese të Kapitullit 17 “Politikat Ekonomike dhe Monetare”
DATA E KONSULTIMIT PUBLIK	17/06/2026 – 16/07/2026
DATA E VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	09/09/2026
A E KA SHQYRTUAR KRYEMINISTRIA VLERËSIMIN E NDIKIMIT? NËSE PO, JEPNI DATËN E SHQYRTIMIT	Po, 30/07/2026
NUMRI I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	2026 – MF – Nr. 7
TE DHËNA KONTAKTI (EMRI, E-MAIL, NUMRI I TELEFONIT TËPERSONIT TË KONTAKTIT)	Jonida Kaza Jonida.Kaza@financa.gov.al Ina Dhaskali Ina.Dhaskali@financa.gov.al

PËRKUFIZIMI I PROBLEMIT

Cili është problemi në shqyrtim dhe cilat janë shkaqet e tij? Pse është e nevojshme ndërhyrja qeverisë?

Kuadri aktual institucional i Republikës së Shqipërisë nuk parashikon ekzistencën e një institucioni fiskal të pavarur me mandat të posaçëm për vlerësimin objektiv të politikave fiskale, monitorimin e respektimit të rregullave fiskale dhe shqyrtimin e parashikimeve makroekonomike e buxhetore. Aktualisht, funksionet që lidhen me hartimin, zbatimin dhe monitorimin e politikës fiskale ushtrohen nga institucione të ndryshme publike, kryesisht nga Ministria e Financave, Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, Banka e Shqipërisë, INSTAT dhe Kontrolli i Lartë i Shtetit, në përputhje me kompetencat e tyre ligjore. Megjithatë, mungon një mekanizëm institucional i pavarur dhe i specializuar që të sigurojë një vlerësim të jashtëm, profesional dhe të vazhdueshëm të politikës fiskale dhe qëndrueshmërisë së financave publike.

Problematikat kryesore të identifikuara lidhen, së pari, me mungesën e një monitorimi të pavarur dhe sistematik të respektimit të rregullave fiskale dhe objektivave buxhetore. Edhe pse legjislacioni shqiptar për menaxhimin e financave publike parashikon rregulla dhe kufizime fiskale, aktualisht mungon një institucion që të vlerësojë në mënyrë objektive respektimin e tyre, rastet e devijimeve nga këto rregulla dhe ndikimin e tyre në qëndrueshmërinë e financave publike.

Një problematikë tjetër e rëndësishme lidhet me nevojën për forcimin e cilësisë dhe besueshmërisë së parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, të cilat përbëjnë bazën e procesit të planifikimit buxhetor dhe të hartimit të Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal. Në mungesë të një vlerësimi të pavarur të këtyre parashikimeve, ekziston një mundësi më e kufizuar për identifikimin në kohë të rreziqeve fiskale, mbivlerësimit të të ardhurave ose nënvlerësimit të detyrimeve dhe presioneve të mundshme mbi buxhetin.

Gjithashtu, mungon një mekanizëm i dedikuar për identifikimin dhe analizimin në kohë të rreziqeve fiskale që mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë afatmesme dhe afatgjatë të financave publike. Kjo problematikë bëhet veçanërisht e rëndësishme në kushtet e rritjes së kompleksitetit të politikave fiskale dhe ekspozimit ndaj goditjeve ekonomike, financiare apo sociale, të cilat mund të ndikojnë në deficitin buxhetor, nivelin e borxhit publik dhe hapësirën fiskale të vendit.

Mungesa e një institucioni fiskal të pavarur ndikon gjithashtu në nivelin e transparencës dhe llogaridhënies në menaxhimin e financave publike. Në mungesë të analizave dhe opinioneve të pavarura mbi dokumentet kryesore fiskale dhe buxhetore, Kuvendi, publiku, komuniteti akademik dhe grupet e interesit kanë mundësi më të kufizuara për të vlerësuar objektivisht qëndrueshmërinë e politikave fiskale dhe ndikimet e tyre afatmesme dhe afatgjata.

Njëkohësisht, mungon një burim i pavarur ekspertize që të mbështesë Kuvendin e Republikës së Shqipërisë në ushtrimin e funksionit të tij mbikëqyrës mbi financat publike,

duke kufizuar mundësinë për një shqyrtim më të thelluar dhe më objektiv të dokumenteve kryesore fiskale.

Për më tepër, mungesa e një institucioni fiskal të pavarur përbën një boshllëk institucional edhe në raport me standardet dhe praktikën e Bashkimit Evropian, ku institucione të tilla konsiderohen një element i rëndësishëm i kuadrit të qeverisjes fiskale dhe i garantimit të disiplinës buxhetore.

Problematika e mungesës së një institucioni fiskal të pavarur prek disa institucione dhe grupe interesi në mënyra të ndryshme.

Kuvendi i Republikës së Shqipërisë preket nga mungesa e një burimi të pavarur ekspertize për shqyrtimin dhe vlerësimin e dokumenteve kryesore fiskale dhe buxhetore. Kjo kufizon mbështetjen analitike për ushtrimin e funksionit të tij mbikëqyrës mbi financat publike dhe për vlerësimin objektiv të qëndrueshmërisë së politikave fiskale.

Ministria e Financave dhe institucionet e tjera të qeverisjes së përgjithshme operojnë në mungesë të një mekanizmi të jashtëm dhe të pavarur që të monitorojë në mënyrë sistematike respektimin e rregullave fiskale, cilësinë e parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, si dhe rreziqet që mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë e financave publike.

Bizneset dhe investitorët preken në mënyrë të tërthortë nga mungesa e analizave dhe vlerësimeve të pavarura mbi zhvillimet fiskale, pasi transparenca, besueshmëria dhe parashikueshmëria e politikës fiskale përbëjnë faktorë të rëndësishëm për planifikimin ekonomik dhe vendimmarrjen e tyre.

Shoqëria civile, komuniteti akademik dhe publiku preken nga kufizimi i aksesit në analiza dhe vlerësime të pavarura mbi financat publike, respektimin e rregullave fiskale dhe rreziqet fiskale. Kjo mund të ndikojë në cilësinë e debatit publik dhe në nivelin e llogaridhënies lidhur me menaxhimin e financave publike.

Problemi ka ndikim të gjerë institucional dhe shoqëror, pasi mungesa e një mekanizmi të pavarur monitorimi dhe vlerësimi fiskal ndikon në transparencën, llogaridhënien dhe besueshmërinë e procesit të vendimmarrjes fiskale.

Për rrjedhojë, ndërhyrja e qeverisë konsiderohet e nevojshme për të adresuar këto problematika, për të forcuar kuadrin institucional të financave publike, për të rritur transparencën dhe llogaridhënien fiskale, për të përmirësuar cilësinë e politikëbërjes fiskale dhe për të siguruar përafrimin gradual me standardet evropiane në fushën e qeverisjes fiskale.

OBJEKTIVAT

Cilat janë objektivat dhe efektet e synuara të propozimit?

Objektivat kryesor të nismës së propozuar janë:

1. Garantimi i një mekanizmi të pavarur institucional për monitorimin e politikës fiskale, vlerësimin e respektimit të rregullave fiskale dhe promovimin e qëndrueshmërisë së financave publike, nëpërmjet krijimit të Këshillit Fiskal, brenda vitit 2027.
2. Përmirësimi i cilësisë së vendimmarrjes fiskale dhe forcimi i disiplinës buxhetore përmes sigurimit të analizave dhe opinioneve të pavarura mbi zbatimin e rregullave fiskale dhe qëndrueshmërinë e financave publike.
3. Rritja e transparencës dhe llogaridhënies në menaxhimin e financave publike përmes publikimit të analizave, opinioneve dhe vlerësimeve të pavarura mbi politikat fiskale dhe respektimin e rregullave buxhetore.
4. Rritja e cilësisë dhe besueshmërisë së kuadrit makroekonomik dhe fiskal përmes një procesi të pavarur vlerësimi të parashikimeve, supozimeve dhe rreziqeve fiskale.
5. Forcimi i rolit mbikëqyrës të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë përmes sigurimit të analizave dhe opinioneve të pavarura mbi politikat fiskale dhe menxhimin e financave publike.
6. Përafrimi i kuadrit kombëtar të menaxhimit të financave publike me standardet e Bashkimit Evropian, nëpërmjet krijimit të një institucioni fiskal të pavarur në përputhje me kërkesat e qeverisjes ekonomike evropiane.

OPSIONET E POLITIKAVE

Cilat janë opsionet kryesore të politikave, duke përfshirë mënyrat ndaj rregullimit? Duhet të bëni krahasimin e avantazheve/përfitimeve kryesore dhe të dizavantazheve/kostove të opsioneve të mundshme. Duhet të përcaktoni detajet në lidhje me opsionin e preferuar.

Gjatë hartimit të projektligjit janë shqyrtuar katër opsione të mundshme për adresimin e problematikës së identifikuar dhe për realizimin e objektivave që lidhen me forcimin e kuadrit të qeverisjes fiskale, përmirësimin e transparencës dhe llogaridhënies, si dhe përafrimin me kërkesat e Bashkimit Evropian për institucionet fiskale të pavarura. Opsionet janë vlerësuar në aspektin e efektivitetit, pavarësisë institucionale, kostove të zbatimit dhe ndikimit të tyre në përmbushjen e objektivave të politikës.

Opsioni 0 – Ruajtja e status quo-së.

Ky opsion konsiston në mosndërmarrjen e asnjë ndryshimi në kuadrin aktual institucional dhe vazhdimin e funksionimit të sistemit ekzistues pa krijimin e një mekanizmi të pavarur për monitorimin e politikës fiskale. Avantazhi kryesor i këtij opsioni është mungesa e kostove shtesë buxhetore dhe administrative në afatin e shkurtër. Megjithatë, ai nuk adreson mangësitë e identikuara në kuadrin aktual institucional, nuk përmirëson transparencën dhe llogaridhënien fiskale, nuk krijon mekanizma të pavarur për monitorimin e respektimit të rregullave fiskale dhe nuk kontribuon në përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga procesi i integritetit evropian. Për më tepër, ky opsion lë të pandryshuar boshllëkun institucional që ekziston aktualisht në fushën e mbikëqyrjes së pavarur fiskale.

Opsioni 1 (jo-rregullator), i cili konsiston në marrjen e masave administrative ose vullnetare, si rritja e kontroleve, monitorimeve dhe zhvillimi i fushatave ndërgjegjëse,

nuk vlerësohet si opsioni më i përshtatshëm për të adresuar problematikën që synohet të zgjidhet.

Avantazhet

- Nuk kërkon miratimin e një ligji të ri dhe, për rrjedhojë, ka kosto më të ulëta ligjore dhe administrative në afat të shkurtër.
- Mund të zbatohet më shpejt përmes strukturave ekzistuese institucionale.
- Ndihmon në rritjen e ndërgjegjësimit publik dhe institucional mbi rëndësinë e disiplinës fiskale dhe transparencës së financave publike.

Disavantazhet

- Nuk krijon bazë ligjore për ngritjen dhe funksionimin e një institucioni të ri të pavarur si Këshilli Fiskal.
- Nuk garanton pavarësinë funksionale, organizative dhe financiare të një strukture monitoruese të politikës fiskale.
- Masat ndërgjegjësuese dhe kontrollet administrative nuk mund të sigurojnë detyrimin e institucioneve publike për të raportuar, bashkëpunuar dhe vënë në dispozicion informacionin e nevojshëm.
- Nuk garanton përmbushjen e standardeve dhe kërkesave të Bashkimit Evropian për ekzistencën e institucioneve fiskale të pavarura, të cilat duhet të kenë mandat, kompetenca dhe garanci të përcaktuara me ligj.

Objektivi kryesor i projektligjit është krijimi i **Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë** si institucion i pavarur me kompetenca të përcaktuara ligjërish për monitorimin e rregullave fiskale, vlerësimin e politikës fiskale dhe forcimin e transparencës dhe qëndrueshmërisë së financave publike. Këto objektiva nuk mund të arrihen përmes masave jo-rregullatore, pasi ato kërkojnë krijimin e një subjekti të ri publik me status juridik, mandat, kompetenca, strukturë organizative, burime financiare dhe marrëdhënie institucionale të përcaktuara qartë në ligj.

Për më tepër, projektligji synon përafrimin e kuadrit kombëtar me kërkesat dhe praktikat e Bashkimit Evropian në fushën e qeverisjes fiskale, çka presupozon ekzistencën e një institucioni fiskal të pavarur të krijuar dhe të mbrojtur me ligj. Një qasje jo-rregullatore nuk do të ishte e mjaftueshme për të garantuar pavarësinë, autoritetin dhe qëndrueshmërinë institucionale të nevojshme për ushtrimin efektiv të këtij mandati.

Opsioni 2 (rregullator) – Ndryshimi i legjislacionit ekzistues

Ky opsion do të nënkuptonte adresimin e nevojës për mbikëqyrje fiskale përmes ndryshimeve në legjislacionin ekzistues, kryesisht në Ligjin Organik të Buxhetit, pa krijuar një ligj të veçantë dhe pa ngritur një institucion të ri të pavarur me status të posaçëm.

Avantazhet

- Kërkon më pak ndryshime në kuadrin ligjor krahasuar me miratimin e një ligji të ri.
- Mund të reduktojë kostot administrative dhe kohën e nevojshme për hartimin e një kuadri tërësisht të ri ligjor.
- Shfrytëzon strukturat dhe mekanizmat ekzistues të menaxhimit fiskal dhe buxhetor.

Disavantazhet

- Ligji Organik i Buxhetit ka si objekt rregullimin e sistemit buxhetor dhe jo organizimin e një institucioni të pavarur me mandat të veçantë, strukturë, burime financiare dhe rregulla të posaçme funksionimi.
- Ndryshimet në legjislacionin ekzistues nuk do të mund të adresonin në mënyrë të plotë aspektet organizative, procedurat e emërimit dhe shkarkimit të anëtarëve, sekretariatit teknik, financimin dhe garancitë e pavarësisë së Këshillit Fiskal.
- Ekziston rreziku që dispozitat për Këshillin Fiskal të shpërndahen në ligje të ndryshme, duke ulur qartësinë dhe koherencën e kuadrit ligjor.

Megjithëse ndryshimi i legjislacionit ekzistues paraqet një alternativë rregullatore më pak ndërhyrëse, ai nuk është i mjaftueshëm për të realizuar objektivin kryesor të nismës, i cili është krijimi i një **institucioni të pavarur fiskal** me mandat, organizim, kompetenca, burime financiare dhe garanci funksionale të përcaktuara qartë në ligj. Projektligji parashikon një strukturë të plotë institucionale, duke rregulluar statusin juridik të Këshillit Fiskal, procedurat e emërimit të anëtarëve, sekretariatit teknik, financimin, raportimin, aksesin në informacion dhe mekanizmat e transparencës. Këto elemente nuk mund të adresohen në mënyrë të plotë dhe koherente vetëm përmes amendimeve të ligjit ekzistues.

Opsioni 3 – Miratimi i një ligji të ri për krijimin e Këshillit Fiskal të pavarur (opsioni i preferuar).

Ky opsion parashikon krijimin e Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë si institucion i pavarur publik, me mandat ligjor të posaçëm për monitorimin e respektimit të rregullave fiskale, vlerësimin e politikës fiskale, analizimin e parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, si dhe identifikimin e rreziqeve që mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë e financave publike. Institucioni do t'i raportojë Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, duke ushtruar funksionet e tij në mënyrë të pavarur dhe të paanshme.

Ky model është në përputhje me praktikat më të mira ndërkombëtare dhe me kërkesat e Bashkimit Evropian për institucionet fiskale të pavarura. Përfitimet kryesore përfshijnë forcimin e transparencës dhe llogaridhënies fiskale, rritjen e besueshmërisë së politikave fiskale dhe buxhetore, përmirësimin e monitorimit të respektimit të rregullave fiskale, mbështetjen e rolit mbikëqyrës të Kuvendit dhe identifikimin në kohë të rreziqeve fiskale. Gjithashtu, ky opsion kontribuon drejtpërdrejt në përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga procesi i integritetit evropian dhe përafrimin e kuadrit institucional shqiptar me standardet e Bashkimit Evropian.

Megjithëse ky option shoqërohet me kosto për ngritjen dhe funksionimin e institucionit, të vlerësuara në rreth 39 milionë lekë në vit, analiza e kryer tregon se përfitimet institucionale dhe afatgjata që pritet të sjellë tejkalojnë kostot e zbatimit. Në analizën me shumë kriterë, ky option rezultoi alternativa më e favorshme, duke marrë vlerësimin më të lartë krahasuar me opsionet e tjera të shqyrtuara, dhe për këtë arsye është përzgjedhur si opsioni i preferuar.

Avantazhet

- Krijon një bazë ligjore të qartë, të plotë dhe të qëndrueshme për funksionimin e Këshillit Fiskal si institucion i pavarur.
- Garanton pavarësinë institucionale, funksionale dhe financiare të Këshillit Fiskal përmes dispozitave të posaçme ligjore.
- Përcakton në mënyrë të qartë mandatin, detyrat, kompetencat dhe përgjegjësitë e institucionit, duke shmangur paqartësitë dhe mbivendosjet me institucione të tjera.
- Siguron mekanizma të qartë transparence, raportimi dhe llogaridhënieje ndaj Kuvendit dhe publikut.

Disavantazhet

- Kërkon proces më të gjatë legjislativ për hartimin, konsultimin dhe miratimin e ligjit.
- Kërkon ngritjen e kapaciteteve të reja administrative dhe profesionale për funksionimin efektiv të institucionit.
- Mund të kërkojë harmonizimin e mëtejshëm të disa dispozitave të legjislacionit ekzistues për financat publike dhe procesin buxhetor.

Ky option konsiderohet alternativa më e përshtatshme, pasi është i vetmi që adreson plotësisht problemin e identifikuar, duke krijuar një institucion të pavarur fiskal me mandat të qartë ligjor, kompetenca të mirëpërcaktuara dhe garanci efektive për ushtrimin e funksioneve të tij. Nëpërmjet këtij ligji sigurohet monitorimi i pavarur i rregullave fiskale, vlerësimi objektiv i politikës fiskale dhe rritja e transparencës në menaxhimin e financave publike.

Gjithashtu, ky option përmbush rekomandimet dhe standardet evropiane për ekzistencën e institucioneve fiskale të pavarura dhe krijon një kuadër të qëndrueshëm institucional në funksion të forcimit të disiplinës fiskale, qëndrueshmërisë së borxhit publik dhe rritjes së besueshmërisë së politikave fiskale të Republikës së Shqipërisë.

ANALIZA E NDIKIMEVE

Cilat janë ndikimet e opsionit të preferuar? Kjo duhet të përfshijë ndikimet me vlerë monetare të përcaktuar dhe ndikimet pa vlerë monetare të përcaktuar mbi buxhetin dhe bizneset.

Projektligji për krijimin e Këshillit Fiskal synon forcimin e kuadrit institucional të qeverisjes fiskale nëpërmjet krijimit të një institucioni publik të pavarur, me mandat të posaçëm për monitorimin dhe vlerësimin e politikës fiskale. Krijimi i Këshillit Fiskal pritet të forcojë

mekanizmat e kontrollit dhe balancimit institucional, të rrisë transparencën dhe llogaridhënien, si dhe të përmirësojë cilësinë e vlerësimit të politikave dhe dokumenteve fiskale.

Ndikimet institucionale dhe në qeverisje pritet të jenë kryesisht pozitive. Këshilli Fiskal do të ofrojë vlerësime të pavarura mbi supozimet makroekonomike, objektivat fiskalë, respektimin e rregullave fiskale dhe rreziqet fiskale. Kjo pritet të forcojë rolin mbikëqyrës të Kuvendit dhe të përmirësojë cilësinë e informacionit në procesin e vendimmarrjes. Për Ministrinë e Financave dhe njësitë e qeverisjes së përgjithshme, krijimi i Këshillit Fiskal do të sjellë kërkesa shtesë për sigurimin e të dhënave, dokumentacionit dhe informacionit shpjegues, si dhe nevojën për forcimin e koordinimit dhe të proceseve të brendshme. Këto ndikime vlerësohen të menaxhueshme, me kusht që mandati dhe kompetencat e Këshillit Fiskal të përcaktohen qartë dhe të shmangen mbivendosjet me kompetencat e institucioneve ekzistuese.

Ndikimi financiar lidhet me kostot e ngritjes dhe funksionimit të institucionit. Kostoja vjetore vlerësohet në rreth 39 milionë lekë, nga të cilat 32 milionë lekë për personelin, 5 milionë lekë për shpenzime korrente dhe 2 milionë lekë për shpenzime kapitale administrative. Shpenzimet kapitale janë parashikuar për të mbuluar nevoja të mundshme që lidhen me mirëfunksionimin e institucionit, si pajisje, sisteme dhe investime të tjera administrative që mund të lindin gjatë ushtrimit të veprimtarisë së tij. Për rrjedhojë, kostoja totale për tre vitet e para vlerësohet në rreth 117 milionë lekë. Këto kosto do të përballohen nga buxheti i shtetit dhe do të planifikohen në kuadër të PBA 2027-2029.

Ndikimi ekonomik pritet të jetë pozitiv, kryesisht nëpërmjet forcimit të disiplinës fiskale, përmirësimit të cilësisë së politikave fiskale, identifikimit më të hershëm të rreziqeve fiskale dhe rritjes së parashikueshmërisë së kuadrit fiskal. Në periudhën afatmesme dhe afatgjatë, një qeverisje fiskale më transparente dhe më e besueshme mund të kontribuojë në përmirësimin e klimës së investimeve dhe në uljen e kostove që mund të burojnë nga vendimmarrja fiskale joefektive.

Ndikimi mbi biznesin dhe konkurrencen pritet të jetë neutral në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe potencialisht pozitiv në mënyrë indirekte. Projektligji nuk vendos detyrime, kosto administrative apo kërkesa të reja për subjektet privat. Perfitimet indirekte lidhen me rritjen e parashikueshmërisë së politikave fiskale dhe përmirësimin e informacionit të disponueshëm për bizneset dhe investitorët.

Ndikimi mbi qytetarët, familjet dhe aspektin social pritet të jetë kryesisht indirekt. Nuk parashikohen detyrime apo kosto të drejtpërdrejta për qytetarët. Në afatin e mesëm dhe afatgjatë, forcimi i qëndrueshmërisë së financave publike mund të mbështesë qëndrueshmërinë e shërbimeve publike, programeve sociale dhe mirëqenies së qytetarëve. Për këtë arsye, ndikimi social vlerësohet neutral në afatin e shkurtër dhe potencialisht pozitiv në afatin më të gjatë.

Ndikimi në antikorrupsion, integritet, të dhëna dhe informacion pritet të jetë pozitiv. Një institucion i pavarur i monitorimit dhe vlerësimit rrit kontrollin mbi supozimet, metodologjitë dhe parashikimet fiskale, si dhe forcon transparencën dhe llogaridhënien. Në të njëjtën kohë, funksionimi i Këshillit do të krijojë stimuj për përmirësimin e cilësisë, saktësisë, dokumentimit dhe gjurmueshmërisë së të dhënave fiskale.

Kostot dhe rreziqet kryesore dhen me krijimin e një strukture të re institucionale, ngarkesën administrative shtesë për institucionet publike, nevojën për kapacitete të specializuara dhe sigurimin në kohë të të dhënave. Ekziston gjithashtu rreziku i mbivendosjes së funksioneve me institucionet ekzistuese, si dhe rreziku që përfitimet e pritshme të jenë më të kufizuara nëse Këshilli nuk garanton pavarësi reale, kapacitete të mjaftueshme profesionale dhe përdorim efektiv të rekomandimeve të tij.

Në tërësi, analiza tregon se përfitimet institucionale, ekonomike dhe në drejtim të transparencës dhe llogaridhënies pritet të tejkalojnë kostot financiare dhe administrative të krijimit dhe funksionimit të Këshillit Fiskal. Megjithatë, realizimi i këtyre përfitimeve do të varet në mënyrë të veçantë nga garantimi i pavarësisë së institucionit, përcaktimi i qartë i mandatit dhe kompetencave, siguri i burimeve të nevojshme dhe vendosja e mekanizmave efektivë të bashkëpunimit me institucionet e tjera të qeverisjes fiskale.

Gjithashtu, një monitorim më efektiv i politikave fiskale dhe identifikimi në kohë i rreziqeve fiskale mund të kontribuojë në shmangien e masave korrigjuese të papritura me ndikim ekonomik, duke mbështetur stabilitetin financiar dhe rritjen e qëndrueshme ekonomike të vendit. Në këtë mënyrë, projektligji pritet të ketë ndikim pozitiv në efektivitetin e menaxhimit të financave publike dhe në forcimin e besueshmërisë së kuadrit fiskal shqiptar.

ARSYETIMI I OPSIONIT TË PREFERUAR

Shpjegoni arsyet për zgjedhjen e optionit të preferuar. Ju lutemi jepni nëse është e mundur koston dhe përfitimin me vlerë të përcaktuar monetare.

Pas analizës së alternativave të mundshme, krijimi i Këshillit Fiskal si institucion i pavarur është vlerësuar si opsioni më i përshtatshëm për adresimin e problematikave të identifikuara. Ky option garanton nivelin më të lartë të pavarësisë institucionale dhe profesionale, duke krijuar kushtet për vlerësime objektive dhe të paanshme të politikës fiskale.

Modeli i institucioneve fiskale të pavarura është gjerësisht i pranuar në vendet e Bashkimit Evropian dhe konsiderohet një element kyç për forcimin e qeverisjes fiskale dhe respektimin e rregullave buxhetore. Krijimi i Këshillit Fiskal në Republikën e Shqipërisë përputhet me kërkesat e *acquis communautaire* dhe rekomandimet e organizatave ndërkombëtare në fushën e financave publike.

Megjithëse krijimi i institucionit sjell kosto shtesë për buxhetin e shtetit, këto kosto konsiderohen të arsyeshme dhe proporcionale në raport me përfitimet që priten në drejtim të transparencës, llogaridhënies, disiplinës fiskale dhe besueshmërisë së politikave publike. Për këto arsye, opsioni i krijimit të një Këshilli Fiskal të pavarur përbën alternativën më efektive dhe më të qëndrueshme për realizimin e objektivave të politikës së propozuar.

Avantazhet

- Krijon një bazë ligjore të qartë, të plotë dhe të qëndrueshme për funksionimin e Këshillit Fiskal si institucion i pavarur.
- Garanton pavarësinë institucionale, funksionale dhe financiare të Këshillit Fiskal përmes dispozitave të posaçme ligjore.
- Përcakton në mënyrë të qartë mandatin, detyrat, kompetencat dhe përgjegjësitë e institucionit, duke shmangur paqartësitë dhe mbivendosjet me institucione të tjera.
- Siguron mekanizma të qartë transparence, raportimi dhe llogaridhënieje ndaj Kuvendit dhe publikut.

Ky opsion konsiderohet alternativa më e përshtatshme, pasi është i vetmi që adreson plotësisht problemin e identifikuar, duke krijuar një institucion të pavarur fiskal me mandat të qartë ligjor, kompetenca të mirëpërcaktuara dhe garanci efektive për ushtrimin e funksioneve të tij. Nëpërmjet këtij ligji sigurohet monitorimi i pavarur i rregullave fiskale, vlerësimi objektiv i politikës fiskale dhe rritja e transparencës në menaxhimin e financave publike.

Gjithashtu, ky opsion përmbush rekomandimet dhe standardet evropiane për ekzistencën e institucioneve fiskale të pavarura dhe krijon një kuadër të qëndrueshëm institucional në funksion të forcimit të disiplinës fiskale, qëndrueshmërisë së borxhit publik dhe rritjes së besueshmërisë së politikave fiskale të Republikës së Shqipërisë

Kostoja e përlllogaritur në total e opsionit të preferuar mbi buxhetin e shtetit gjatë periudhës 3-vjeçare menjëherë pas miratimit të ligjit (kostoja në total në lek, çmimet aktuale, në terma nominalë):

Viti 1	Viti 2	Viti 3
39,000,000 lekë	39,000,000 lekë	39,000,000 lekë

KONSULTIMI

Jepni një përmbledhje të çdo konsultimi të kryer (me kë dhe si jeni konsultuar?), çfarë pikëpamjesh janë shprehur, si janë trajtuar ato, domethënë çfarë ndryshimesh janë pranuar dhe çfarë janë refuzuar dhe arsyt pse?)

Projektligji “Për Këshillin Fiskal të Republikës së Shqipërisë” është hartuar në kuadër të reformave për forcimin e kuadrit të qeverisjes fiskale dhe në përmbushje të angazhimeve që rrjedhin nga procesi i anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian. Gjatë procesit të hartimit janë marrë në konsideratë praktikatat më të mira ndërkombëtare mbi funksionimin e institucioneve fiskale të pavarura.

Projektligji është përgatitur me mbështetjen teknike të ekspertëve të Bankës Botërore dhe është konsultuar me shërbimet përkatëse të Komisionit Evropian (DG ECFIN), në kuadër të procesit të përafrimit me *acquis* të Bashkimit Evropian dhe të përmbushjes së detyrimeve që

rrjedhin nga Kapitulli 17 “Politikat Ekonomike dhe Monetare”. Gjatë këtij procesi janë paraqitur komente dhe sugjerime teknike, të cilat janë shqyrtuar nga Ministria e Financave dhe janë reflektuar në projektligj në masën që janë vlerësuar të përshtatshme dhe në përputhje me objektivat e nismës.

Në zbatim të legjislacionit për njoftimin dhe konsultimin publik, projektligji është publikuar për konsultim publik në Regjistrin Elektronik për Njoftimet dhe Konsultimet Publike (RENJKP) gujatë periudhës 17 qershor 2026 deri më 16 korrik 2026. Gjatë kësaj periudhe, projektligji ka regjistruar 776 shikime, ndërkohë që nuk janë paraqitur komente apo sugjerime nga qytetarët, organizatat e shoqërisë civile, komuniteti akademik apo grupe të tjera interesit.

Përveç konsultimit publik, gjatë procesit të hartimit janë zhvilluar konsultime teknike me partnerë ndërkombëtarë, përfshirë ekspertët e Bankës Botërore dhe shërbimet e Komisionit Evropian (DG ECFIN), në kuadër të forcimit të kuadrit të qeverisjes fiskale dhe përafrimit me acquis të Bashkimit Evropian. Komentet dhe sugjerimet teknike të marra gjatë këtij procesi janë shqyrtuar dhe reflektuar në projektligj në masën e vlerësuar të përshtatshme.

Procesi i konsultimit ka kontribuar në përmirësimin e mëtejshëm të projektligjit, veçanërisht në aspektet që lidhen me garantimin e pavarësisë institucionale, kompetencat e Këshillit Fiskal, procedurat e raportimit dhe harmonizimin e kuadrit ligjor me kërkesat e Direktivës (BE) 2024/1265 dhe standardet evropiane për institucionet fiskale të pavarura.

ZBATIMI DHE MONITORIMI

Si do të organizohen zbatimi dhe monitorimi?

Zbatimi i projektligjit do të realizohet nëpërmjet krijimit dhe funksionalizimit të Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë si institucion i pavarur publik, që ushtron funksionet e tij në përputhje me kompetencat e përcaktuara në ligj. Pas hyrjes në fuqi të ligjit do të ndërmerren procedurat për emërimin e anëtarëve të Këshillit Fiskal, ngritjen e Sekretariatit Teknik dhe sigurimin e burimeve financiare e njerëzore të nevojshme për funksionimin efektiv të institucionit.

Këshilli Fiskal do të ushtrojë veprimtarinë e tij në mënyrë të pavarur nga pushteti ekzekutiv, duke siguruar analiza, vlerësime dhe opinione profesionale mbi politikën fiskale, respektimin e rregullave fiskale, parashikimet makroekonomike dhe çështje të tjera që lidhen me qëndrueshmërinë e financave publike. Në ushtrimin e mandatit të tij, institucioni do të bashkëpunojë me Ministrinë e Financave, Kuvendin dhe institucione të tjera publike për të siguruar aksesin në informacionin e nevojshëm për realizimin e funksioneve të tij.

Monitorimi i zbatimit të ligjit do të realizohet në mënyrë të vazhdueshme përmes mekanizmave të raportimit dhe vlerësimit të parashikuar në projektligj. Këshilli Fiskal do t'i raportojë Kuvendit mbi veprimtarinë e tij nëpërmjet raporteve periodike dhe raportit vjetor, duke paraqitur vlerësime mbi ecurinë e politikës fiskale, respektimin e rregullave fiskale dhe zhvillimet që lidhen me financat publike.

Një element i rëndësishëm i monitorimit do të jetë publikimi i rregullt i analizave, opinioneve dhe raporteve të institucionit, të cilat do të kontribuojnë në rritjen e transparencës dhe llogaridhënies publike. Nëpërmjet këtyre publikimeve, qytetarët, institucionet publike, partnerët ndërkombëtarë dhe grupet e interesit do të kenë mundësi të informohen mbi vlerësimet e pavarura të Këshillit Fiskal dhe mbi gjendjen e financave publike të vendit.

Vlerësimi i efektivitetit të zbatimit të ligjit do të mbështetet në një sërë treguesish, duke përfshirë cilësinë dhe numrin e analizave të publikuara, monitorimin e respektimit të rregullave fiskale, identifikimin e rreziqeve fiskale, kontributin në përmirësimin e transparencës buxhetore dhe mbështetjen e procesit vendimmarrës në Kuvend. Gjithashtu, funksionimi i Këshillit Fiskal mund t'i nënshtrohet vlerësimeve të jashtme periodike, me qëllim verifikimin e përmbushjes së mandatit të tij dhe përputhshmërisë me standardet ndërkombëtare për institucionet fiskale të pavarura.

Në afatin e mesëm dhe afatgjatë, pritet që funksionimi i Këshillit Fiskal të kontribuojë në forcimin e disiplinës fiskale, në rritjen e besueshmërisë së politikave buxhetore dhe në përmirësimin e cilësisë së debatit publik mbi çështjet fiskale, duke mbështetur kështu qëndrueshmërinë e financave publike dhe objektivat e integritetit evropian të Republikës së Shqipërisë.

PJESA 2: BAZA KRYESORE E ANALIZËS DHE E PROVAVE

Historik

- ***Jepni kontekstin e politikës***

Në nivel ndërkombëtar, pas krizës financiare globale dhe krizës së borxhit sovran në Evropë, rëndësia e institucioneve fiskale të pavarura është rritur ndjeshëm. Shumica e vendeve të Bashkimit Evropian kanë krijuar ose forcuar institucione të tilla me qëllim monitorimin e respektimit të rregullave fiskale, përmirësimin e cilësisë së parashikimeve makroekonomike dhe rritjen e transparencës së vendimmarrjes fiskale. Këto institucione konsiderohen tashmë një element thelbësor i kuadrit modern të qeverisjes ekonomike dhe fiskale.

Në kuadër të reformimit të qeverisjes ekonomike evropiane, Direktiva (BE) 2024/1265, e cila ndryshon Direktivën 2011/85/BE, forcon më tej rolin e institucioneve fiskale të pavarura dhe kërkesat për monitorimin e rregullave fiskale kombëtare. Kjo direktivë kërkon që shtetet anëtare të sigurojnë ekzistencën e institucioneve të pavarura me kapacitete të mjaftueshme për të vlerësuar dhe monitoruar kuadrin fiskal kombëtar.

Evoluimi i kuadrit evropian të qeverisjes fiskale ka ndikuar gjithashtu në zhvillimin e standardeve që lidhen me organizimin dhe funksionimin e institucioneve fiskale të pavarura. Pas forcimit të kuadrit të mbikëqyrjes fiskale në Bashkimin Evropian, veçanërisht nëpërmjet reformave të ndërmarra pas krizës financiare dhe më pas reformimit të kuadrit të qeverisjes ekonomike në vitin 2024, roli i këtyre institucioneve është konsoliduar si një element i rëndësishëm për sigurimin e transparencës, llogaridhënies dhe besueshmërisë së politikave

fiskale. Në këtë kuadër, institucionet fiskale të pavarura nuk zëvendësojnë kompetencat e qeverive apo të parlamenteve në përcaktimin e politikave fiskale, por ushtrojnë një funksion të pavarur vlerësimi dhe monitorimi, duke kontribuar në forcimin e cilësisë së vendimmarrjes publike.

Në Republikën e Shqipërisë, forcimi i menaxhimit të financave publike ka qenë një nga prioritetet kryesore të reformave të viteve të fundit. Ligji nr. 9936/2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, ka vendosur rregullat bazë për planifikimin dhe administrimin e financave publike, ndërsa Strategjia e Menaxhimit të Financave Publike 2023–2030 parashikon masa konkrete për forcimin e institucioneve dhe përmirësimin e disiplinës fiskale. Krijimi i Këshillit Fiskal përbën një hap të mëtejshëm në këtë drejtim dhe kontribuon në konsolidimin e reformave të ndërmarra deri më sot.

Në Shqipëri, zhvillimi i kuadrit të menaxhimit të financave publike ka ndjekur një proces gradual të forcimit institucional dhe ligjor, në përputhje me nevojën për rritjen e disiplinës fiskale, përmirësimin e planifikimit buxhetor afatmesëm dhe forcimin e transparencës në administrimin e financave publike. Krahas zhvillimit të instrumenteve të planifikimit dhe monitorimit fiskal, si Kuadri Makroekonomik dhe Fiskal, Programi Buxhetor Afatmesëm dhe buxheti vjetor, është rritur edhe nevoja për një mekanizëm institucional që të ofrojë një këndvështrim të pavarur dhe profesional mbi vlerësimet, parashikimet dhe ecurinë e treguesve kryesorë fiskalë.

Aktualisht, funksionet që lidhen me hartimin, zbatimin, kontrollin dhe monitorimin e politikës fiskale ushtrohen nga disa institucione publike. Ministria e Financave është institucioni përgjegjës për hartimin dhe zbatimin e politikës fiskale, përgatitjen e Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal, Programit Buxhetor Afatmesëm dhe projektbuxhetit vjetor. Kuvendi i Republikës së Shqipërisë ushtron funksionin e mbikëqyrjes parlamentare mbi financat publike, nëpërmjet shqyrtimit dhe miratimit të dokumenteve kryesore fiskale dhe buxhetore. Banka e Shqipërisë dhe INSTAT sigurojnë analiza dhe të dhëna të rëndësishme makroekonomike, ndërsa Kontrolli i Lartë i Shtetit ushtron funksionet e auditimit të jashtëm të financave publike.

Megjithatë, pavarësisht rolit që ushtrojnë këto institucione në fushat përkatëse të kompetencës së tyre, aktualisht nuk ekziston një institucion fiskal i pavarur me mandat të posaçëm për të kryer vlerësime të pavarura dhe sistematike mbi politikën fiskale, respektimin e rregullave fiskale, për të analizuar qëndrueshmërinë afatmesme dhe afatgjatë të financave publike dhe cilësinë e parashikimeve makroekonomike e fiskale.

Ligji nr. 9936, datë 26.06.2008, “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, parashikon parime, rregulla dhe kufizime fiskale që synojnë ruajtjen e qëndrueshmërisë së financave publike dhe disiplinës fiskale. Monitorimi i respektimit të këtyre rregullave aktualisht kryhet kryesisht nga institucionet përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e politikës fiskale, kryesisht Ministria e Financave, si dhe nëpërmjet mekanizmave të raportimit dhe kontrollit parlamentar. Megjithatë, mungon një mekanizëm i pavarur që të realizojë një vlerësim të jashtëm, objektiv dhe të vazhdueshëm të respektimit të rregullave

fiskale, devijimeve nga objektivat e përcaktuara dhe ndikimit të tyre në qëndrueshërinë aftagjatë të financave publike.

Gjithashtu, krijimi i Këshillit Fiskal është i lidhur ngushtë me përmbushjen e angazhimeve të Shqipërisë në kuadër të Kapitullit 17 “Politikat Ekonomike dhe Monetare” dhe me rekomandimet e vazhdueshme të institucioneve evropiane për forcimin e mekanizmave të monitorimit dhe mbikëqyrjes së politikës fiskale. Në këtë kontekst, krijimi i këtij institucioni synon jo vetëm përmirësimin e qeverisjes fiskale në nivel kombëtar, por edhe përafrimin gradual të Shqipërisë me standardet institucionale të vendeve anëtare të Bashkimit Evropian.

Problemi në shqyrtim

- *Përshkruani natyrën e problemit.*
- *Identifikoni shkaqet e problemit.*
- *Përshkruani shtrirjen e problemit.*
- *Identifikoni grupet e prekura nga ky problem - qeveria / biznesi / shoqëria civile / qytetarët.*
- *Vlerësoni nëse problemi mund të trajtohet ose jo përmes një ndryshimi të politikave.*

Problemi në shqyrtim

Mungesa e një mekanizmi të pavarur, të specializuar dhe profesional për monitorimin e politikës fiskale, vlerësimin e respektimit të rregullave fiskale dhe analizimin e qëndrueshmërisë së financave publike përbën problemin kryesor që synon të adresohet përmes këtij projektligji. Mungesa e një institucioni fiskal të pavarur kufizon kontrollin e jashtëm të politikave fiskale, monitorimin e rregullave fiskale, vlerësimin e parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, si dhe identifikimin në kohë të rreziqeve fiskale, duke ndikuar në transparencën, llogaridhënien dhe besueshmërinë e procesit të vendimmarrjes fiskale.

- *Përshkruani natyrën e problemit.*

Problemi kryesor që synohet të adresohet është mungesa e një mekanizmi të pavarur, të specializuar dhe profesional për monitorimin e politikës fiskale, vlerësimin e respektimit të rregullave fiskale dhe analizimin e qëndrueshmërisë së financave publike.

Aktualisht, kuadri institucional i Republikës së Shqipërisë nuk parashikon një institucion fiskal të pavarur me mandat të qartë ligjor për të vlerësuar politikën fiskale, për të monitoruar respektimin e rregullave fiskale dhe për të analizuar qëndrueshmërinë e financave publike. Vlerësimi i politikave fiskale dhe i parashikimeve makroekonomike realizohet kryesisht brenda institucioneve që janë njëkohësisht përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e tyre, sikurse është Ministria e Financave.

Megjithëse kuadri aktual ligjor parashikon rregulla të rëndësishme fiskale dhe mekanizma raportimi, veçanërisht nëpërmjet Ligjit nr 9936, datë 26.06.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, mungon një strukturë e pavarur që të

sigurojë një kontroll objektiv dhe profesional mbi respektimin e këtyre rregullave. Aktualisht nuk ekziston një mekanizëm institucional i pavarur që të monitoroj në mënyrë të vazhdueshme zbatimin e parimeve, rregullave dhe kufizimeve fiskale të përcaktuara në këtë ligj, si dhe të vlerësojë në mënyrë objektive rastet e devijimit nga këto rregulla dhe justifikimin e tyre në raste të rrethanave të jashtëzakonshme. Kjo situatë kufizon mundësinë për të pasur një vlerësim të jashtëm dhe të paanshëm të politikave fiskale dhe rrit nevojën për forcimin e mekanizmave të llogaridhënies publike.

Mungesa e një institucioni fiskal të pavarur ndikon gjithashtu në nivelin e transparencës së procesit buxhetor. Në mungesë të një autoriteti të specializuar dhe të pavarur që publikon analiza dhe opinione profesionale mbi zhvillimet fiskale, Kuvendi dhe grupet e interesit disponojnë më pak instrumente për të vlerësuar objektivisht qëndrueshmërinë e politikave të ndjekura.

Një sfidë e rëndësishme lidhet gjithashtu me nevojën për rritjen e cilësisë dhe besueshmërisë së parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, të cilat përbëjnë bazën për hartimin e Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal, Programit Buxhetor Afatmesëm dhe dokumenteve të tjera kryesore buxhetore. Në mungesë të një vlerësimi të pavarur, ekziston një hapësirë më e kufizuar për identifikimin në kohë të devijimeve të mundshme nga objektivat fiskale, mbivlerësimin e të ardhurave ose nënvlerësimin e rreziqeve fiskale që mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë e financave publike.

Po ashtu, përgatitja e Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal dhe dokumenteve buxhetore shoqërohet me nevojën për të garantuar që supozimet makroekonomike, parashikimet e të ardhurave dhe shpenzimeve publike, si dhe objektivat fiskale të jenë të bazuara në analiza të qëndrueshme dhe realiste. Në mungesë të një institucioni të pavarur që të japë një opinion profesional mbi këto elemente, ekziston një kufizim në drejtim të kontrollit të jashtëm të cilësisë dhe besueshmërisë së procesit të planifikimit fiskal.

Mungesa e një institucioni të tillë ndikon gjithashtu në nivelin e transparencës dhe llogaridhënies publike në lidhje me menaxhimin e financave publike. Kuvendi, publiku, komuniteti akademik dhe grupet e interesit kanë mundësi më të kufizuara për të përfutur nga analiza objektive dhe të pavarura mbi qëndrueshmërinë e politikave fiskale, rreziqet fiskale dhe ndikimet afatmesme e afatgjata të vendimeve buxhetore. Kjo mund të kufizojë cilësinë e debatit publik dhe parlamentar mbi çështjet e financave publike.

Nevoja për një mekanizëm të tillë është bërë edhe më e rëndësishme në kushtet e rritjes së kompleksitetit të politikave fiskale dhe përballimit të goditjeve të jashtme ekonomike, të cilat kanë treguar rëndësinë një analize më të pavarur të efekteve afatmesme dhe afatgjata mbi deficitin buxhetor, borxhin publik dhe hapësirën fiskale të vendit.

Për më tepër, mungesa e një institucioni fiskal të pavarur paraqet një boshllëk në drejtim të përafrimit të kuadrit institucional shqiptar me praktikatat dhe standardet e Bashkimit Evropian, ku institucione të tilla konsiderohen elemente të rëndësishme të qeverisjes fiskale dhe të garantimit të disiplinës buxhetore.

Për rrjedhojë, problemi kryesor nuk lidhet thjesht me mungesën e një institucioni të ri, por me mungesën e një mekanizmi të jashtëm, të pavarur dhe profesional që të monitoroj respektimin e rregullave fiskale, të identifikojë në kohë rreziqet fiskale, të forcojë mbikëqyrjen parlamentare dhe të rrisë transparencën dhe llogaridhënien në procesin e vendimamrrjes fiskale. Krijimi i Këshillit Fiskal synon të adresojë pikërisht këtë boshllëk institucional dhe të kontribuojë në ruajtjen e qëndrueshmërisë afatgjatë të financave publike në Republikën e Shqipërisë.

- ***Identifikoni shkaqet e problemit.***

Problemi lidhet kryesisht me mungesën e një kuadri ligjor të posaçëm që të rregullojë krijimin, organizimin dhe funksionimin e një institucioni fiskal të pavarur në Republikën e Shqipërisë. Legjislacioni aktual përcakton përgjegjësitë e institucioneve publike në fushën e financave publike, por nuk parashikon një organ të specializuar me kompetenca të veçanta për monitorimin e pavarur të politikave fiskale.

Një tjetër shkak lidhet me zhvillimin relativisht të vonshëm të kuadrit institucional fiskal në Shqipëri krahasuar me praktikën e vendeve të Bashkimit Evropian. Ndërkohë që shumica e vendeve anëtare kanë ngritur institucione fiskale të pavarura gjatë dy dekadave të fundit, Shqipëria ka përqendruar përpjekjet e saj kryesisht në forcimin e kuadrit ligjor dhe procedurave buxhetore. Në fazën aktuale të zhvillimit institucional, krijimi i një Këshilli Fiskal konsiderohet një hap i domosdoshëm për plotësimin e këtij kuadri.

Gjithashtu, evoluimi i kërkesave të Bashkimit Evropian në fushën e qeverisjes ekonomike ka rritur nevojën për krijimin e institucioneve të pavarura fiskale. Kjo nevojë bëhet edhe më e rëndësishme për vendet kandidate për anëtarësim, të cilat duhet të demonstrojnë kapacitete të përshtatshme institucionale për zbatimin e rregullave dhe standardeve evropiane në fushën fiskale.

Një faktor shtesë lidhet me nevojën për të forcuar kontrollin e jashtëm profesional mbi parashikimet makroekonomike dhe fiskale, si dhe mbi respektimin e rregullave fiskale. Aktualisht, vlerësimi i këtyre elementeve kryhet kryesisht nga institucionet që janë përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e politikave publike, ndërsa mungon një organ i specializuar që të ofrojë analiza alternative dhe vlerësime të pavarura. Kjo kufizon mundësinë për identifikimin në kohë të rreziqeve fiskale dhe për rritjen e besueshmërisë së kuadrit fiskal.

Për më tepër, nevoja për forcimin e llogaridhënies fiskale dhe të mbikëqyrjes parlamentare përbën një tjetër shkak themelor të problemit. Kuvendi aktualisht nuk disponon një strukturë të pavarur dhe të specializuar që të mbështesë në mënyrë sistematike shqyrtimin e dokumenteve kryesore fiskale dhe buxhetore. Si rrjedhojë, krijimi i Këshillit Fiskal synon të plotësojë këtë boshllëk institucional dhe të forcojë cilësinë e debatit publik dhe parlamentar mbi politikën fiskale.

- ***Përshkruani shtrirjen e problemit.***

Problemi ka ndikim në disa nivele të qeverisjes dhe prek një gamë të gjerë institucionesh dhe aktorësh. Në nivel institucional, mungesa e një Këshilli Fiskal kufizon mbështetjen e pavarur analitike që mund t'i ofrohet Kuvendit në ushtrimin e funksionit të tij mbikëqyrës mbi financat publike në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Gjithashtu, kufizon ekzistencën e një mekanizmi të specializuar për identifikimin dhe sinjalizimin e hershëm të rreziqeve fiskale.

Problemi shtrihet në të gjithë ciklin e politikës fiskale, duke përfshirë fazën e përgatitjes së parashikimeve makroekonomike, hartimin e Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal, përgatitjen e projektbuxhetit, monitorimin e zbatimit të tij dhe vlerësimin e qëndrueshmërisë afatmesme e afatgjatë të financave publike. Mungesa e një institucioni të pavarur ndikon në mënyrën se si këto procese analizohen dhe vlerësohen nga aktorët institucionalë dhe publiku.

Në nivel ekonomik, mungesa e monitorimit të pavarur fiskal mund të ndikojë në perceptimin e transparencës dhe besueshmërisë së politikave fiskale. Edhe pse Shqipëria ka bërë progres të konsiderueshëm në ruajtjen e stabilitetit makroekonomik dhe fiskal, ekzistenca e një institucioni të pavarur fiskal do të kontribuonte në forcimin e mëtejshëm të besimit të publikut, investitorëve dhe partnerëve ndërkombëtarë në cilësinë e politikëbërjes fiskale.

Problemi ka gjithashtu një dimension strategjik në kuadër të procesit të integritetit evropian. Mungesa e një institucioni fiskal të pavarur përbën një mangësi në raport me kërkesat e acquis-it të Bashkimit Evropian dhe me standardet e qeverisjes fiskale të zbatuara në shtetet anëtare. Për këtë arsye, adresimi i problemit ka rëndësi jo vetëm për përmirësimin e menaxhimit të financave publike, por edhe për avancimin e procesit të harmonizimit institucional me Bashkimin Evropian.

- ***Identifikoni grupet e prekura nga ky problem - qeveria / biznesi / shoqëria civile / qytetarët.***

Problematika e mungesës së një institucioni fiskal të pavarur prek disa institucione dhe grupe interesi në mënyra të ndryshme.

Kuvendi i Republikës së Shqipërisë preket nga mungesa e një burimi të pavarur ekspertize për shqyrtimin dhe vlerësimin e dokumenteve kryesore fiskale dhe buxhetore. Kjo kufizon mbështetjen analitike për ushtrimin e funksionit të tij mbikëqyrës mbi financat publike dhe për vlerësimin objektiv të qëndrueshmërisë së politikave fiskale.

Ministria e Financave dhe institucionet e tjera të qeverisjes së përgjithshme operojnë në mungesë të një mekanizmi të jashtëm dhe të pavarur që të monitorojë në mënyrë sistematike respektimin e rregullave fiskale, cilësinë e parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, si dhe rreziqet që mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë e financave publike.

Bizneset dhe investitorët preken në mënyrë të tërthortë nga mungesa e analizave dhe vlerësimeve të pavarura mbi zhvillimet fiskale, pasi transparenca, besueshmëria dhe

parashikueshmëria e politikës fiskale përbëjnë faktorë të rëndësishëm për planifikimin ekonomik dhe vendimmarrjen e tyre.

Shoqëria civile, komuniteti akademik dhe publiku preken nga kufizimi i aksesit në analiza dhe vlerësime të pavarura mbi financat publike, respektimin e rregullave fiskale dhe rreziqet fiskale. Kjo mund të ndikojë në cilësinë e debatit publik dhe në nivelin e llogaridhënies lidhur me menaxhimin e financave publike.

Problemi ka ndikim të gjerë institucional dhe shoqëror, pasi mungesa e një mekanizmi të pavarur monitorimi dhe vlerësimi fiskal ndikon në transparencën, llogaridhënien dhe besueshmërinë e procesit të vendimmarrjes fiskale.

- ***Vlerësoni nëse problemi mund të trajtohet ose jo përmes një ndryshimi të politikave.***

Problemi i identifikuar mund të trajtohet në mënyrë efektive vetëm përmes një ndërhyrjeje në nivel politikash. Mungesa e një institucioni fiskal të pavarur nuk është rezultat i mangësive administrative apo organizative që mund të adresohen përmes përmirësimeve të procedurave ekzistuese, por lidhet drejtpërdrejt me mungesën e një kuadri të posaçëm ligjor që të parashikojë krijimin, organizimin, kompetencat dhe garancitë e pavarësisë së një institucioni të tillë.

Arsyeja e ndërhyrjes

- *Shpjegoni pse qeveria planifikon të ndërhyjë dhe pse është e nevojshme.*
- *Shpjegoni se çfarë shpreson të trajtojë qeveria nëpërmjet kësaj ndërhyrjeje.*
- *Identifikoni shkallën e ndërhyrjes së qeverisë që nevojitet për të trajtuar problemin.*
- *Shpjegoni se si i mbështet kjo ndërhyrje objektivat e nivelit të lartë të qeverisë.*
- *Rendisni punën ekzistuese që është realizuar tashmë.*

Arsyeja e ndërhyrjes

Krijimi i Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë përbën një reformë të rëndësishme institucionale në kuadër të forcimit të qeverisjes fiskale, rritjes së transparencës në menaxhimin e financave publike dhe përmirësimit të kuadrit të monitorimit të politikave fiskale. Nisma vjen në një moment kur Shqipëria po avancon procesin e integritit evropian dhe po përafron gradualisht legjislacionin dhe institucionet e saj me *acquis communautaire* të Bashkimit Evropian.

Qeveria planifikon të ndërhyjë nëpërmjet krijimit të Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë me qëllim forcimin e kuadrit institucional të qeverisjes fiskale dhe përafrimin e tij me standardet e Bashkimit Evropian. Ndërhyrja konsiderohet e nevojshme për shkak të mungesës së një institucioni të pavarur që të monitorojë zbatimin e rregullave fiskale, të vlerësojë politikën fiskale dhe të ofrojë analiza profesionale dhe të paanshme mbi dokumentet kryesore fiskale dhe buxhetore.

Përveç kësaj:

Nevoja për forcimin e kontrollit të pavarur mbi zbatimin e rregullave fiskale.

Edhe pse kuadri ligjor shqiptar për menaxhimin e financave publike përmban rregulla fiskale dhe objektiva buxhetore, aktualisht mungon një mekanizëm institucional i pavarur që të vlerësojë në mënyrë sistematike.

Nevoja për përmirësimin e cilësisë dhe besueshmërisë së parashikimeve fiskale dhe makroekonomike.

Procesi i hartimit të politikave fiskale mbështetet në parashikime makroekonomike dhe buxhetore, të cilat ndikojnë drejtpërdrejt në përcaktimin e nivelit të të ardhurave, shpenzimeve dhe borxhit publik.

Nevoja për identifikimin dhe menaxhimin më efektiv të rreziqeve fiskale.

Rritja e kompleksitetit të financave publike dhe ekspozimi ndaj goditjeve ekonomike, detyrimeve të kushtëzuara dhe faktorëve të jashtëm kërkon mekanizma më të avancuar për analizimin e rreziqeve fiskale.

Nevoja për rritjen e transparencës dhe llogaridhënies në procesin buxhetor.

Procesi i hartimit dhe miratimit të buxhetit përfshin vendimmarrje me ndikim të rëndësishëm ekonomik dhe social.

Nevoja për forcimin e rolit mbikëqyrës të Kuvendit.

Kuvendi ka rol të rëndësishëm në shqyrtimin dhe miratimin e buxhetit, por për ushtrimin efektiv të këtij funksioni kërkohet akses në analiza të pavarura dhe profesionale. Krijimi i Këshillit Fiskal do të sigurojë një burim të pavarur ekspertize për Kuvendin, duke përmirësuar procesin e kontrollit parlamentar mbi politikat fiskale.

Përafrimi me standardet e Bashkimit Evropian dhe praktikat ndërkombëtare.

Në kuadër të procesit të integritetit evropian, Shqipëria ka nevojë të përafrojë kuadrin e menaxhimit të financave publike me praktikat e BE-së, ku institucionet fiskale të pavarura konsiderohen element i rëndësishëm i qeverisjes ekonomike. Krijimi i Këshillit Fiskal synon të adresojë këtë nevojë duke krijuar një institucion që përmbush funksionet e parashikuara për institucionet fiskale të pavarura.

Qeveria synon që, nëpërmjet krijimit të Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë, të forcojë kuadrin institucional të menaxhimit të financave publike dhe të përmirësojë cilësinë e procesit të vendimmarrjes fiskale përmes një mekanizmi të pavarur, profesional dhe transparent të vlerësimit dhe monitorimit të politikave fiskale.

Në mënyrë më specifike, ndërhyrja synon:

1. Të garantojë një vlerësim të pavarur të politikës fiskale, duke krijuar një institucion që monitoron respektimin e rregullave fiskale, objektivave buxhetore dhe trajektores së qëndrueshmërisë së financave publike.
2. Të përmirësojë cilësinë dhe besueshmërinë e analizave fiskale dhe makroekonomike, përmes shqyrtimit të pavarur të kuadrit makroekonomik dhe fiskal afatmesëm, projektbuxhetit vjetor dhe dokumenteve të tjera kryesore buxhetore.

3. Të forcojë identifikimin dhe menaxhimin në kohë të rreziqeve fiskale, duke mundësuar evidentimin e faktorëve që mund të shkaktojnë devijime nga objektivat fiskale dhe duke ofruar rekomandime për adresimin e tyre.
4. Të rrisë transparencën dhe llogaridhënien në procesin buxhetor, nëpërmjet publikimit të analizave, opinioneve dhe raporteve të pavarura mbi zhvillimet fiskale dhe qëndrueshmërinë e financave publike.
5. Të mbështesë Kuvendin e Republikës së Shqipërisë në ushtrimin e rolit të tij mbikëqyrës, duke i ofruar ekspertizë të pavarur gjatë shqyrtimit të dokumenteve dhe politikave me ndikim fiskal.
6. Të rrisë besueshmërinë e politikave fiskale dhe stabilitetin makroekonomik të vendit, duke kontribuar në krijimin e një kuadri fiskal më të parashikueshëm për qytetarët, bizneset dhe investitorët.
7. Të përafrojë më tej kuadrin shqiptar të qeverisjes fiskale me standardet e Bashkimit Evropian dhe praktikat ndërkombëtare, nëpërmjet krijimit të një institucioni fiskal të pavarur me funksione dhe garanci të përshtatshme institucionale.

Shkalla e ndërhyrjes së nevojshme është e lartë, pasi objektivat e politikës nuk mund të arrihen përmes masave administrative ose organizative. Krijimi i Këshillit Fiskal kërkon miratimin e një kuadri të ri ligjor që përcakton statusin juridik, kompetencat, organizimin, financimin dhe garancitë e pavarësisë së institucionit.

Kjo ndërhyrje mbështet objektivat strategjike të qeverisë për forcimin e menaxhimit të financave publike, rritjen e transparencës dhe llogaridhënies, garantimin e stabilitetit fiskal afatgjatë, si dhe përmbushjen e angazhimeve që rrjedhin nga procesi i anëtarësimit në Bashkimin Evropian.

Në veçanti, krijimi i Këshillit Fiskal mbështet objektivat e **Strategjisë së Menaxhimit të Financave Publike 2023–2030**, të lidhura me forcimin e disiplinës fiskale, rritjen e besueshmërisë së planifikimit buxhetor, përmirësimin e transparencës fiskale dhe forcimin e institucioneve të menaxhimit të financave publike. Në këtë kuadër, ndërhyrja kontribuon në forcimin e mekanizmave të monitorimit të zbatimit të rregullave fiskale, përmirësimin e cilësisë së parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, si dhe identifikimin dhe menaxhimin më efektiv të rreziqeve fiskale.

Ndërhyrja lidhet gjithashtu me objektivat e **Programit të Reformave Ekonomike (ERP)**, i cili synon ruajtjen e stabilitetit makroekonomik, garantimin e qëndrueshmërisë së financave publike dhe forcimin e kuadrit të qeverisjes fiskale në përputhje me kërkesat e Bashkimit Evropian. Këshilli Fiskal do të kontribuojë në vlerësimin e pavarur të politikave fiskale dhe dokumenteve kryesore që përgatiten në kuadër të ERP-së, duke rritur besueshmërinë e tyre.

Krijimi i Këshillit Fiskal mbështet gjithashtu objektivat e përcaktuara në Kuadrin Makroekonomik dhe Fiskal, duke kontribuar në rritjen e cilësisë dhe besueshmërisë së parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, monitorimin e respektimit të objektivave fiskale dhe vlerësimin e rreziqeve që mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë afatmesme dhe afatgjatë të financave publike.

Gjithashtu, ndërhyrja kontribuon drejtpërdrejt në realizimin e objektivave të Kapitullit 17 “Politikat Ekonomike dhe Monetare”, duke adresuar kërkesat për forcimin e kuadrit institucional të qeverisjes fiskale dhe përafrimin e legjislacionit dhe praktikave kombëtare me acquis të Bashkimit Evropian në fushën e institucioneve fiskale të pavarura. Krijimi i Këshillit Fiskal përbën një hap të rëndësishëm në drejtim të përmbushjes së standardeve evropiane për monitorimin e pavarur të politikave fiskale dhe forcimin e disiplinës buxhetore.

Deri më tani, funksionet që synohet të mbulohen nga Këshilli Fiskal janë realizuar në mënyrë të shpërndarë nga institucione të ndryshme publike, kryesisht në kuadër të përgjegjësive të tyre ligjore për hartimin, zbatimin, monitorimin dhe kontrollin e politikave fiskale. Megjithatë, nuk ka ekzistuar një institucion i pavarur fiskal me mandat të posaçëm për të kryer vlerësime të pavarura dhe sistematike mbi respektimin e rregullave fiskale, qëndrueshmërinë e financave publike dhe cilësinë e parashikimeve makroekonomike e buxhetore.

Ministria e Financave ka kryer funksionet kryesore që lidhen me hartimin dhe zbatimin e politikës fiskale, përfshirë përgatitjen e Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal Afatmesëm, hartimin e projektbuxhetit vjetor, monitorimin e realizimit të treguesve buxhetorë dhe përgatitjen e analizave mbi zhvillimet fiskale. Nëpërmjet këtyre proceseve, Ministria ka kryer vlerësime mbi ecurinë e të ardhurave dhe shpenzimeve publike, nivelin e borxhit publik, respektimin e objektivave fiskale dhe identifikimin e rreziqeve potenciale për financat publike. Megjithatë, këto vlerësime janë pjesë e funksionit ekzekutiv të hartimit dhe zbatimit të politikave fiskale dhe nuk përbëjnë një vlerësim të pavarur të jashtëm.

Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, nëpërmjet Komisionit për Ekonominë dhe Financat, ka ushtruar funksionin e mbikëqyrjes parlamentare gjatë shqyrtimit dhe miratimit të projektbuxhetit vjetor, Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal Afatmesëm dhe akteve të tjera me ndikim financiar. Gjatë këtij procesi janë zhvilluar diskutime, seanca dëgjimore dhe analiza parlamentare, por Kuvendi nuk ka pasur në dispozicion një strukturë të specializuar dhe të pavarur që të ofrojë vlerësime profesionale mbi çështjet fiskale.

Banka e Shqipërisë dhe Instituti i Statistikave (INSTAT) kanë kontribuar gjithashtu në sigurimin e analizave dhe të dhënave të nevojshme për vlerësimin e zhvillimeve ekonomike dhe fiskale. Banka e Shqipërisë publikon analiza periodike mbi zhvillimet makroekonomike, stabilitetin financiar dhe projeksionet ekonomike, ndërsa INSTAT siguron të dhëna statistikore zyrtare mbi treguesit ekonomikë dhe financiarë. Këto analiza kanë shërbyer si burim informacioni për hartimin e politikave publike, por nuk kanë pasur funksionin e një vlerësimi institucional të pavarur të politikës fiskale.

Kontrolli i Lartë i Shtetit ka ushtruar funksionet e auditimit të përdorimit të fondeve publike dhe respektimit të ligjshmërisë në menaxhimin financiar publik, duke evidentuar problematika dhe rekomandime për institucionet publike. Megjithatë, roli i tij është kryesisht i fokusuar në auditimin e ligjshmërisë, performancës dhe përdorimit të burimeve publike dhe nuk përfshin një mandat të posaçëm për analizimin paraprak të politikave fiskale, vlerësimin e parashikimeve makroekonomike apo monitorimin e rregullave fiskale në kuptimin e një institucioni fiskal të pavarur.

Në kuadër të përmirësimit të menaxhimit të financave publike, Shqipëria ka ndërmarrë gjatë viteve të fundit një sërë reformash për forcimin e planifikimit buxhetor afatmesëm,

përmirësimin e menaxhimit të borxhit publik, rritjen e transparencës fiskale dhe përafrimin me standardet e Bashkimit Evropian. Megjithatë, këto përpjekje nuk kanë adresuar plotësisht nevojën për krijimin e një mekanizmi të pavarur institucional që të ofrojë një vlerësim të jashtëm dhe profesional mbi politikat fiskale.

- Forcimi i kuadrit të planifikimit buxhetor afatmesëm, nëpërmjet përmirësimit të procesit të Programit Buxhetor Afatmesëm (PBA), i cili synon të lidhë më mirë politikat publike me burimet financiare të disponueshme dhe të sigurojë një orientim më të qëndrueshëm të shpenzimeve publike në periudhë afatmesme.
 - Vendosja dhe forcimi i rregullave fiskale, nëpërmjet ndryshimeve në Ligjin nr. 9936, datë 26.06.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, të cilat kanë synuar përcaktimin e kufizimeve dhe objektivave fiskale, përfshirë rregullat për borxhin publik, deficitin buxhetor dhe menaxhimin e qëndrueshmërisë së financave publike.
 - Përmirësimi i menaxhimit të borxhit publik, përmes hartimit dhe zbatimit të strategjive afatmesme të menaxhimit të borxhit, me qëllim kontrollin e kostove të financimit, uljen e ekspozimit ndaj rreziqeve të borxhit dhe ruajtjen e qëndrueshmërisë së tij në periudhë afatgjatë.
 - Përmirësimi i menaxhimit të investimeve publike, përmes forcimit të procedurave të përzgjedhjes, vlerësimit dhe monitorimit të projekteve të investimeve publike, me synim rritjen e eficiencës së përdorimit të fondeve publike.
- Forcimi i menaxhimit të rreziqeve fiskale, përmes zhvillimit të analizave mbi detyrimet e kushtëzuara, partneritetet publik-privat, ndërmarrjet publike dhe faktorët e tjerë që mund të ndikojnë në pozicionin fiskal të vendit.
 - Rritja e transparencës dhe aksesit në informacionin fiskal, nëpërmjet publikimit periodik të dokumenteve buxhetore, raporteve të zbatimit të buxhetit, dokumenteve të kuadrit makroekonomik dhe fiskal, si dhe përmirësimit të praktikave të raportimit financiar publik.
 - Përmirësimi i kontrollit të brendshëm financiar publik dhe auditimit të jashtëm, nëpërmjet forcimit të sistemeve të menaxhimit financiar dhe kontrollit, si dhe rolit të institucioneve të auditimit në garantimin e përdorimit efektiv dhe të ligjshëm të fondeve publike.
 - Digjitalizimi dhe modernizimi i proceseve të menaxhimit financiar publik, përmes zhvillimit të sistemeve elektronike për planifikimin, menaxhimin dhe monitorimin e shpenzimeve publike.

Megjithatë, pavarësisht këtyre reformave, funksionet që lidhen me vlerësimin e pavarur të politikës fiskale, shqyrtimin e supozimeve makroekonomike, monitorimin e respektimit të rregullave fiskale dhe ofrimin e opinionëve të pavarura mbi dokumentet kryesore buxhetore nuk kanë qenë të institucionalizuara në një strukturë të posaçme dhe të pavarur. Për këtë arsye, krijimi i Këshillit Fiskal synon të plotësojë këtë boshllëk institucional duke sjellë një mekanizëm të dedikuar monitorimi dhe vlerësimi, në përputhje me praktikatat e institucioneve fiskale të pavarura në vendet e Bashkimit Evropian.

Objektivi i politikës

- *Vendosni objektiva që korrespondojnë me problemin dhe shkaqet e tij.*
- *Sigurohuni që objektivat janë specifike, të matshëm, të arritshëm, realë dhe në kohë.*

Objektivat kryesor të nismës së propozuar janë:

1. Garantimi i një mekanizmi të pavarur institucional për monitorimin e politikës fiskale, vlerësimin e respektimit të rregullave fiskale dhe promovimin e qëndrueshmërisë së financave publike, nëpërmjet krijimit të Këshillit Fiskal, brenda vitit 2027.
2. Përmirësimi i cilësisë së vendimmarrjes fiskale dhe forcimi i disiplinës buxhetore përmes sigurimit të analizave dhe opinioneve të pavarura mbi zbatimin e rregullave fiskale dhe qëndrueshmërinë e financave publike.
3. Rritja e transparencës dhe llogaridhënies në menaxhimin e financave publike përmes publikimit të analizave, opinioneve dhe vlerësimeve të pavarura mbi politikat fiskale dhe respektimin e rregullave buxhetore.
4. Rritja e cilësisë dhe besueshmërisë së kuadrit makroekonomik dhe fiskal përmes një procesi të pavarur vlerësimi të parashikimeve, supozimeve dhe rreziqeve fiskale.
5. Forcimi i rolit mbikëqyrës të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë përmes sigurimit të analizave dhe opinioneve të pavarura mbi politikat fiskale dhe menxhimin e financave publike.
6. Përafrimi i kuadrit kombëtar të menaxhimit të financave publike me standardet e Bashkimit Evropian, nëpërmjet krijimit të një institucioni fiskal të pavarur në përputhje me kërkesat e qeverisjes ekonomike evropiane.

Përshkrimi i opsioneve të shqyrtuara

- *Përshkruani opsionin e status quo-së.*
- *Identifikoni dhe përshkruani të gjitha opsionet e politikave që keni marrë parasysh.*
- *Shpjegoni se si janë zgjedhur opsionet e renditura.*

Gjatë hartimit të projektligjit janë shqyrtuar katër alternativa kryesore për adresimin e problemit të identifikuar. Opsionet janë vlerësuar në raport me efektivitetin e tyre për realizimin e objektivave të politikës, nivelin e pavarësisë institucionale, kostot e pritshme dhe përputhshmërinë me standardet ndërkombëtare dhe kërkesat e Bashkimit Evropian.

Opsioni 0 – Ruajtja e status quo-së.

Ky opsion konsiston në mosndërmarrjen e asnjë ndryshimi në kuadrin aktual institucional dhe vazhdimin e funksionimit të sistemit ekzistues pa krijimin e një mekanizmi të pavarur për monitorimin e politikës fiskale. Avantazhi kryesor i këtij opsioni është mungesa e kostove shtesë buxhetore dhe administrative në afatin e shkurtër. Megjithatë, ai nuk adreson mangësitë e identifikuar në kuadrin aktual institucional, nuk përmirëson transparencën dhe llogaridhënien fiskale, nuk krijon mekanizma të pavarur për monitorimin e respektimit të rregullave fiskale dhe nuk kontribuon në përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga procesi i integritetit evropian. Për më tepër, ky opsion lë të pandryshuar boshllëkun institucional që ekziston aktualisht në fushën e mbikëqyrjes së pavarur fiskale.

Opsioni 1 (jo-rregullator), i cili konsiston në marrjen e masave administrative ose vullnetare, si rritja e kontroleve, monitorimeve dhe zhvillimi i fushatave ndërgjegjëse, nuk vlerësohet si opsioni më i përshtatshëm për të adresuar problematikën që synohet të zgjidhet.

Avantazhet

- Nuk kërkon miratimin e një ligji të ri dhe, për rrjedhojë, ka kosto më të ulëta ligjore dhe administrative në afat të shkurtër.
- Mund të zbatohet më shpejt përmes strukturave ekzistuese institucionale.
- Ndihmon në rritjen e ndërgjegjësimit publik dhe institucional mbi rëndësinë e disiplinës fiskale dhe transparencës së financave publike.

Disavantazhet

- Nuk krijon bazë ligjore për ngritjen dhe funksionimin e një institucioni të ri të pavarur si Këshilli Fiskal.
- Nuk garanton pavarësinë funksionale, organizative dhe financiare të një strukture monitoruese të politikës fiskale.
- Masat ndërgjegjëse dhe kontrollet administrative nuk mund të sigurojnë detyrimin e institucioneve publike për të raportuar, bashkëpunuar dhe vënë në dispozicion informacionin e nevojshëm.
- Nuk garanton përmbushjen e standardeve dhe kërkesave të Bashkimit Evropian për ekzistencën e institucioneve fiskale të pavarura, të cilat duhet të kenë mandat, kompetenca dhe garanci të përcaktuara me ligj.

Objektivi kryesor i projektligjit është krijimi i **Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë** si institucion i pavarur me kompetenca të përcaktuara ligjorisht për monitorimin e rregullave fiskale, vlerësimin e politikës fiskale dhe forcimin e transparencës dhe qëndrueshmërisë së financave publike. Këto objektiva nuk mund të arrihen përmes masave jo-rregullatore, pasi ato kërkojnë krijimin e një subjekti të ri publik me status juridik, mandat, kompetenca, strukturë organizative, burime financiare dhe marrëdhënie institucionale të përcaktuara qartë në ligj.

Opsioni 2 (rregullator) – Ndryshimi i legjislacionit ekzistues, veçanërisht i Ligjit nr. 9936, datë 26.06.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

Ky opsion do të nënkuptonte adresimin e nevojës për mbikëqyrje fiskale përmes ndryshimeve në legjislacionin ekzistues, veçanërisht në Ligjin nr. 9936, datë 26.06.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, pa krijuar një ligj të veçantë dhe pa ngritur një institucion të ri të pavarur me status të posaçëm.

Avantazhet

- Shfrytëzon strukturat dhe mekanizmat ekzistues të menaxhimit fiskal dhe buxhetor.

Disavantazhet

- Ligji Organik i Buxhetit ka si objekt rregullimin e sistemit buxhetor dhe jo organizimin e një institucioni të pavarur me mandat të veçantë, strukturë, burime financiare dhe rregulla të posaçme funksionimi.
- Ndryshimet në legjislacionin ekzistues nuk do të mund të adresonin në mënyrë të plotë aspektet organizative, procedurat e emërimit dhe shkarkimit të anëtarëve, sekretariatit teknik, financimin dhe garancitë e pavarësisë së Këshillit Fiskal.
- Ekziston rreziku që dispozitat për Këshillin Fiskal të shpërndahen në ligje të ndryshme, duke ulur qartësinë dhe koherencën e kuadrit ligjor.

Megjithëse ndryshimi i legjislacionit ekzistues paraqet një alternativë rregullatore më pak ndërhyrëse, ai nuk është i mjaftueshëm për të realizuar objektivin kryesor të nismës, i cili është krijimi i një **institucioni të pavarur fiskal** me mandat, organizim, kompetenca, burime financiare dhe garanci funksionale të përcaktuara qartë në ligj. Projektligji parashikon një strukturë të plotë institucionale, duke rregulluar statusin juridik të Këshillit Fiskal, procedurat e emërimit të anëtarëve, sekretariatit teknik, financimin, raportimin, aksesin në informacion dhe mekanizmat e transparencës. Këto elemente nuk mund të adresohen në mënyrë të plotë dhe koherente vetëm përmes amendimeve të ligjit ekzistues.

Opsioni 3 – Krijimi i Këshillit Fiskal si institucion i pavarur (opsioni i preferuar)

Ky opsion parashikon krijimin e një institucioni publik të pavarur, me organizim dhe kompetenca të përcaktuara në ligj, i cili ushtron funksionet e tij në mënyrë të pavarur nga pushteti ekzekutiv. Ky model është në përputhje me praktikat më të mira ndërkombëtare dhe me kërkesat e Bashkimit Evropian për institucionet fiskale të pavarura. Ai siguron nivelin më të lartë të objektivitetit, profesionalizmit dhe transparencës, duke kontribuar në përmirësimin e cilësisë së politikave fiskale dhe në forcimin e mbikëqyrjes parlamentare.

Avantazhet

- Krijon një bazë ligjore të qartë, të plotë dhe të qëndrueshme për funksionimin e Këshillit Fiskal si institucion i pavarur.
- Garanton pavarësinë institucionale, funksionale dhe financiare të Këshillit Fiskal përmes dispozitave të posaçme ligjore.
- Përcakton në mënyrë të qartë mandatin, detyrat, kompetencat dhe përgjegjësitë e institucionit, duke shmangur paqartësitë dhe mbivendosjet me institucione të tjera.
- Siguron mekanizma të qartë transparence, raportimi dhe llogaridhënieje ndaj Kuvendit dhe publikut.

Disavantazhet

- Kërkon proces më të gjatë legjislativ për hartimin, konsultimin dhe miratimin e ligjit.
- Kërkon ngritjen e kapaciteteve të reja administrative dhe profesionale për funksionimin efektiv të institucionit.

- Mund të kërkojë harmonizimin e mëtejshëm të disa dispozitave të legjislacionit ekzistues për financat publike dhe procesin buxhetor.

Vlerësimi i opsioneve/analizimi i ndikimeve

- *Identifikoni se kush preket.*
- *Identifikoni llojet e ndikimeve për secilin grup të prekur; bëni dallimin midis ndikimeve të drejtpërdrejta dhe jo të drejtpërdrejta.*
- *Për ndikimet e drejtpërdrejta:*
 - *Përshkruani nga ana cilësore ndikimet e drejtpërdrejta mbi grupet e prekura.*
 - *Analizoni nga ana sasiore ndikimet më të rëndësishme të drejtpërdrejta.*
 - *Përcaktoni vlerën monetare të ndikimeve më të rëndësishme të drejtpërdrejta aty ku është e mundur (shih aneksin 1/a për tabelën që mund të përdorni).*
 - *Analizoni ndikimin mbi ndërmarrjet e vogla dhe të mesme.*
- *Për ndikimet jo të drejtpërdrejta:*
 - *Përshkruani nga ana cilësore ndikimet jo të drejtpërdrejta mbi grupet e prekura.*
 - *Analizoni ndikimin mbi konkurrencën.*
- *Diskutoni kufizimin e analizës:*
 - *Jepni supozimet në të cilat janë bazuar parashikimet dhe rreziqet, të cilave ato u nënshtrohen.*
 - *Tregoni sa të forta, të pavarura dhe të rëndësishme janë provat që mbështesin supozimet.*
 - *Tregoni se çfarë mund të pengojë realizimin e përfitimeve, të rrisë kostot ose të sjellë pasoja të papritura.*
- *Përmbledhni vlerësimin e opsioneve:*
 - *Paraqisni një pasqyrë përmbledhëse të të gjitha ndikimeve të opsioneve të analizuara.*
 - *Shpjegoni se si ndikimet e të gjitha opsioneve të analizuara krahasohen me njëra-tjetrën.*
 - *Paraqisni përlogaritjet më të mira të përgjithshme neto të ndikimit me vlerë monetare të përcaktuar për çdo opsion (shih aneksin 1/b për tabelën që mund të përdorni).*

Ndikimet në institucionet publike dhe strukturën e qeverisjes fiskale

Përshkrimi i ndikimit

Projektligji sjell një ndryshim të rëndësishëm në kuadrin institucional të menaxhimit të financave publike përmes krijimit të Këshillit Fiskal si një institucion i pavarur publik me mandat të posaçëm për monitorimin dhe vlerësimin e politikës fiskale.

Aktualisht, proceset e hartimit, vlerësimit dhe zbatimit të politikave fiskale janë të përqendruara kryesisht brenda institucioneve ekzekutive, veçanërisht Ministrisë së Financave, e cila ka përgjegjësinë kryesore për përgatitjen e kuadrit makroekonomik, programit buxhetor afatmesëm dhe projektbuxhetit vjetor. Krijimi i Këshillit Fiskal krijon një funksion të ri institucional, atë të vlerësimit të pavarur të supozimeve fiskale, objektivave buxhetore dhe rreziqeve të mundshme.

Ndikimi kryesor pritet të jetë forcimi i mekanizmave të kontrollit dhe balancës institucionale në procesin fiskal, duke siguruar që vendimmarrja mbi politikat publike të mbështetet jo vetëm në analizat e institucioneve përgjegjëse për hartimin e politikave, por edhe në një vlerësim të pavarur.

Këshilli Fiskal do të kontribuojë në:

- monitorimin e respektimit të rregullave fiskale;
- vlerësimin e qëndrueshmërisë së financave publike;
- analizimin e devijimeve nga objektivat fiskale;
- identifikimin e hershëm të rreziqeve fiskale;
- rritjen e cilësisë së debatit publik dhe parlamentar mbi politikat buxhetore.

Megjithatë, krijimi i një institucioni të ri kërkon një periudhë fillestare përshtatjeje institucionale. Mund të lindin sfida në përcaktimin e qartë të kufijve të kompetencave ndërmjet Këshillit Fiskal dhe institucioneve ekzistuese, veçanërisht Ministrisë së Financave, për të shmangur mbivendosjen e funksioneve ose perceptimin e ndërhyrjes në kompetencat ekzekutive.

Grupet e prekura

Kuvendi i Republikës së Shqipërisë

Ndikimi mbi Kuvendin është pozitiv dhe i drejtpërdrejtë. Përmes analizave, vlerësimeve dhe opinioneve të Këshillit Fiskal, Kuvendi do të ketë një burim të pavarur informacioni gjatë shqyrtimit të:

- projektbuxhetit vjetor;
- Kuadrit Makroekonomik dhe Fiskal;
- ndryshimeve buxhetore;
- politikave me ndikim fiskal.

Krijimi i Këshillit Fiskal pritet të forcojë rolin mbikëqyrës të Kuvendit mbi politikën fiskale dhe menaxhimin e financave publike, si dhe të kontribuojë në përmirësimin e cilësisë së procesit parlamentar të vendimmarrjes. Në veçanti, komisionet parlamentare kompetente do të përfitojnë nga aksesimi në ekspertizë të specializuar dhe të pavarur, duke forcuar kapacitetet e tyre për shqyrtimin dhe vlerësimin e çështjeve fiskale.

Gjithashtu, disponueshmëria e vlerësimeve të pavarura pritet të rrisë transparencën dhe cilësinë e debatit parlamentar mbi çështjet me ndikim fiskal, duke mundësuar krahasimin e analizave dhe projeksioneve të Qeverisë me vlerësime të pavarura profesionale. Kjo mund të ndihmojë në identifikimin dhe shqyrtimin më të hershëm të devijimeve nga rregullat dhe objektivat fiskale, duke i mundësuar Kuvendit një rol më aktiv në ndjekjen dhe monitorimin e tyre.

Nga ana tjetër, funksionimi i Këshillit Fiskal mund të kërkojë që komisionet parlamentare kompetente të shqyrtojnë raportet, vlerësimet dhe opinionet e tij, çka mund të sjellë një rritje

të kufizuar të ngarkesës procedurale dhe administrative. Po ashtu, do të nevojitet forcimi i bashkëpunimit institucional dhe i shkëmbimit të informacionit ndërmjet Kuvendit, veçanërisht komisioneve parlamentare kompetente, dhe Këshillit Fiskal, për të siguruar përdorimin efektiv të analizave dhe rekomandimeve të tij.

Në tërësi, ndikimi neto mbi Kuvendin vlerësohet pozitiv, pasi përfitimet në aspektin e mbikëqyrjes fiskale, transparencës dhe cilësisë së vendimmarrjes parlamentare tejkalojnë kostot e kufizuara administrative që lidhen me shqyrtimin e produkteve të Këshillit Fiskal.

Ministria e Financave

Ministria e Financave është institucioni që ndikohet më drejtpërdrejt nga krijimi dhe funksionimi i Këshillit Fiskal.

Ndikimet pozitive përfshijnë:

- përmirësimin e cilësisë së analizave fiskale dhe makroekonomike përmes një kontrolli të jashtëm profesional;
- identifikimin e mangësive dhe rreziqeve potenciale në parashikime ose supozime;
- rritjen e besueshmërisë së dokumenteve fiskale.

Nga ana tjetër, Ministria do të ketë detyrime shtesë administrative, pasi duhet:

- të sigurojë informacion dhe dokumentacion për Këshillin Fiskal;
- të argumentojë rastet kur nuk merr parasysh rekomandimet e tij;
- të përfshijë opinionet e Këshillit Fiskal në dokumentacionin që i paraqitet Këshillit të Ministrave dhe Kuvendit.

Kjo mund të kërkojë përmirësim të proceseve të brendshme të koordinimit dhe dokumentimit. Gjithashtu krijimi dhe funksionimi i Këshillit Fiskal pritet të sjellë ndikime të tjera organizative dhe institucionale, si:

- forcimin e disiplinës së brendshme në hartimin e parashikimeve dhe dokumenteve fiskale, për shkak të nevojës për t'i mbështetur ato në metodologji, të dhëna dhe supozime të argumentuara;
- rritjen e nevojës për koordinim ndërinstitucional gjatë përgatitjes së dokumenteve fiskale, veçanërisht për sigurimin dhe verifikimin e të dhënave që mund të kërkojnë nga Këshilli Fiskal;
- rritjen e ngarkesës së stafit teknik për përgatitjen e materialeve shpjeguese, përgjigjeve dhe sqarimeve ndaj vlerësimeve dhe kërkesave të Këshillit Fiskal;
- nevojën për përshtatjen e afatave dhe proceseve të brendshme të Ministrisë me afatet e parashikuara për dhënien e opinionëve dhe vlerësimeve nga Këshilli Fiskal;
- mundësinë e identifikimit më të hershëm të pasigurive dhe rreziqeve fiskale, duke i dhënë Ministrisë mundësi për të ndërmarrë masa korrigjuese përpara miratimit ose zbatimit të politikave përkatëse;

- rritjen e llogaridhënies së Ministrisë lidhur me cilësinë e parashikimeve, supozimeve dhe vlerësimeve fiskale të përdorura në dokumentet zyrtare;
- mundësinë që rekomandimet dhe vlerësimet e Këshillit Fiskal të kërkojnë rishikime ose përditësime të analizave dhe dokumenteve të përgatitura nga Ministria, duke sjellë një kosto të kufizuar shtesë në burime njerëzore dhe kohë.

Në tërësi, ndikimi mbi Ministrinë e Financave vlerësohet pozitiv, megjithëse krijimi i Këshillit Fiskal do të shoqërohet me disa detyrime shtesë administrative dhe organizative.

Njësitë e qeverisjes së përgjithshme

Njësitë e qeverisjes qendrore, vendore dhe fondet speciale do të preken për shkak të detyrimit për të siguruar informacion për Këshillin Fiskal.

Ndikimi kryesor lidhet me:

- rritjen e kërkesave për cilësinë dhe saktësinë e të dhënave;
- standardizimin e raportimit financiar;
- rritjen e përgjegjshmërisë institucionale.

Gjithashtu, krijimi dhe funksionimi i Këshillit Fiskal mund të sjellë:

- nevojën për angazhim shtesë të stafit për mbledhjen, verifikimin, përpunimin dhe dorëzimin e informacionit të kërkuar;
- rritjen e ngarkesës administrative për përgatitjen e sqarimeve dhe dokumentacionit mbështetës lidhur me të dhënat dhe informacionin e paraqitur;
- nevojën për forcimin e koordinimit ndërmjet strukturave financiare, buxhetore dhe statistikore brenda njësive të qeverisjes së përgjithshme;
- nevojën për përshtatjen e sistemeve dhe procedurave të brendshme të administrimit të të dhënave, me qëllim garantimin e aksesit në informacion në formatet dhe afatet e kërkuara;
- rritjen e nevojës për dokumentimin dhe gjurmueshmërinë e burimeve të të dhënave dhe metodologjive të përdorura në përgatitjen e informacionit financiar dhe fiskal;
- kosto administrative dhe kohë shtesë për njësitë që do të jenë subjekt i kërkesave periodike për informacion, veçanërisht gjatë periudhave të përgatitjes dhe shqyrtimit të dokumenteve kryesore fiskale;
- nevojën për zhvillimin e mëtejshëm të kapaciteteve të stafit në fushën e raportimit, analizimit dhe menaxhimit të të dhënave fiskale.

Në tërësi, ndikimi mbi njësitë e qeverisjes së përgjithshme vlerësohet i moderuar dhe kryesisht pozitiv, pasi përmirësimi i cilësisë së raportimit, transparencës dhe llogaridhënies pritet të tejkalojë kostot administrative të kufizuara që lidhen me përmbushjen e kërkesave për informacion dhe bashkëpunimin me Këshillin Fiskal.

Ndikimet financiare në buxhetin e shtetit

Ndikimi financiar i drejtpërdrejtë lidhet me ngritjen dhe funksionimin e Këshillit Fiskal. Kostoja totale vjetore është vlerësuar në rreth **39 milionë lekë**, e përbërë nga:

- 32 milionë lekë për shpenzime personeli;
- 5 milionë lekë për shpenzime korrente;
- 2 milionë lekë për shpenzime kapitale administrative.

Koston prej 32 milionë lekë për personelin e Këshillit Fiskal dhe Sekretariatit Teknik është përlllogaritur duke marrë në konsideratë që anëtarët e Këshillit Fiskal parashikohen të jenë 3 dhe sekretariati teknik të përbëhet nga 5 anëtarë.

Për shpenzime të tjera korrente është përlllogaritur një fond prej 5 milionë lekë ku përfshihen kostot administrative dhe operative të nevojshme për funksionimin e institucionit si shpenzime për materiale dhe shërbime, komunikim, mirëmbajtje, udhëtime dhe aktivitete të tjera operative. Ndarja e këtyre shpenzimeve me nënzëra është e vështirë të planifikohet në këtë fazë. Vlerësimet e këtij zëri janë mbështetur në shpenzimet mesatare të kryera për institucione me strukturë të ngjashme.

Për shpenzime kapitale administrative të domosdoshme për ngritjen e kapaciteteve fillestare operacionale është parashikuar një fond prej 2 milionë lekësh i cili përfshin pajisjet kryesore si kompjutera, rafte, tavolina etj.

Projektligji parashikon që mjediset e punës dhe pajisjet e nevojshme për funksionimin e Këshillit Fiskal do të sigurohen nga organi i administratës publike përgjegjës për pasurinë shtetërore brenda 90 ditëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji. Kostot e tjera të lidhura me personelin mbështetës për këtë institucion do të jenë minimale dhe do të vlerësohen në përputhje me procedurat e legjislacionit në fuqi në momentin e miratimit të strukturës.

Në përfundim, vlerësojmë se kostoja për ngritjen dhe funksionimin e këtij institucioni do të përballohet nga buxheti i shtetit dhe do të planifikohet si pjesë e **Programit Buxhetor Afatmesëm 2027-2029**.

Duke supozuar një strukturë dhe veprimtari të pandryshuar gjatë tre viteve të para të funksionimit, kostoja totale për periudhën trevjeçare vlerësohet në rreth **117 milionë lekë**.

Megjithëse këto kosto përfaqësojnë një angazhim shtesë për buxhetin e shtetit, ndikimi fiskal konsiderohet i kufizuar dhe proporcional me përfitimet institucionale që pritet të sjellë funksionimi i Këshillit Fiskal.

Ndikimet ekonomike

Projektligji pritet të ketë ndikim pozitiv indirekt në ekonomi përmes:

- forcimit të disiplinës fiskale;
- përmirësimit të cilësisë së politikëbërjes fiskale;
- identifikimit të hershëm të rreziqeve fiskale;
- rritjes së besueshmërisë së politikave ekonomike.

Gjithashtu, krijimi dhe funksionimi i Këshillit Fiskal pritet të kontribuojë në përmirësimin e parashikueshmërisë së politikës fiskale për bizneset dhe investitorët, nëpërmjet rritjes së transparencës mbi qëndrueshmërinë e financave publike. Një kuadër fiskal më transparent dhe më i parashikueshëm mund të krijojë kushte më të favorshme për planifikimin e investimeve private dhe zhvillimin e aktivitetit ekonomik.

Projektligji mund të kontribuojë gjithashtu në uljen e kostove ekonomike që mund të lindin nga vendimmarrja fiskale e pambështetur në vlerësime të plota ose nga materializimi i rreziqeve fiskale. Nëpërmjet identifikimit më të hershëm të politikave me kosto të lartë ose me rreziqe të konsiderueshme fiskale, mund të përmirësohet edhe efikasiteti i përdorimit të burimeve publike.

Në masën që forcimi i kuadrit institucional fiskal rrit besueshmërinë e menaxhimit të financave publike, mund të ketë ndikim pozitiv në perceptimin e rrezikut sovran, duke kontribuar potencialisht në reduktimin e koston së financimit të borxhit publik. Gjithashtu, kjo mund të ndikojë pozitivisht në aksesin dhe kushtet e financimit të jashtëm, duke forcuar besimin e partnerëve ndërkombëtarë dhe tregjeve financiare.

Nga ana tjetër, kostot fillestare të krijimit dhe funksionimit të Këshillit Fiskal përfaqësojnë një kosto shtesë të kufizuar për financat publike, ndërkohë që përfitimet ekonomike të pritshme përiren të materializohen kryesisht në periudhën afatmesme dhe afatgjatë.

Në tërësi, ndikimi ekonomik i projektligjit vlerësohet pozitiv, pasi përfitimet e pritshme në drejtim të stabilitetit makroekonomik, besueshmërisë së politikave fiskale dhe përmirësimit të klimës së investimeve pritet të tejkalojnë kostot e kufizuara që lidhen me krijimin dhe funksionimin e Këshillit Fiskal.

Ndikimet mbi biznesin dhe konkurrencën

Projektligji nuk vendos detyrime të reja ligjore, administrative apo financiare për subjektet private.

Për pasojë:

- nuk krijohen kosto shtesë për biznesin;
- nuk krijohen barrë administrative për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme;
- nuk krijohen kufizime ose shtrembërime të konkurrencës;
- nuk parashikohen efekte negative mbi tregun.

Ndikimi indirekt pritet të jetë pozitiv, pasi një kuadër fiskal më i besueshëm dhe më transparent kontribuon në rritjen e parashikueshmërisë së politikave ekonomike dhe të mjedisit të biznesit. Përmirësimi i parashikueshmërisë së vendimmarrjes fiskale mund t'u mundësojë bizneseve planifikim më të mirë financiar dhe investues në periudhën afatmesme dhe afatgjatë. Gjithashtu, rritja e transparencës mbi pozicionin dhe rreziqet fiskale mund të përmirësojë informacionin e disponueshëm për operatorët ekonomikë dhe investitorët.

Forcimi i besueshmërisë së kuadrit fiskal mund të ndikojë pozitivisht në perceptimin e riskut të vendit dhe, në mënyrë indirekte, në kushtet e financimit për bizneset. Ndikimi mund të jetë i ndryshëm sipas sektorëve ekonomikë, pasi bizneset që varen më shumë nga politikat publike, shpenzimet publike ose masat fiskale mund të jenë më të ndjeshme ndaj ndryshimeve në politikat dhe rregullat fiskale.

Megjithatë, nuk pritet të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në kostot e hyrjes në treg, daljes nga tregu apo zgjerimit të aktivitetit ekonomik, pasi projektligji nuk vendos kërkesa të reja rregullatore mbi subjektet private. Po ashtu, nuk pritet të ketë ndikim të veçantë mbi ndërmarrjet e vogla dhe të mesme në krahasim me bizneset e mëdha, pasi detyrimet e parashikuara nga projektligji u drejtohen institucioneve publike dhe jo subjekteve private.

Ndikimi mbi qytetarët dhe familjet

Projektligji nuk vendos detyrime të drejtpërdrejta ligjore, administrative ose financiare për qytetarët dhe familjet.

Ndikimet e pritshme lidhen me:

- përmirësimin e mirëqenies së qytetarëve nëpërmjet forcimit të qëndrueshmërisë së financave publike;
- mbështetjen e cilësisë dhe qëndrueshmërisë së shërbimeve publike në afatin e mesëm dhe afatgjatë;
- rritjen e transparencës mbi përdorimin e burimeve publike dhe menaxhimin e financave publike;
- mungesën e kostove ose detyrimeve të drejtpërdrejta për qytetarët dhe familjet.

Në tërësi, ndikimi mbi qytetarët dhe familjet vlerësohet pozitiv, por kryesisht indirekt.

Ndikimi social

Projektligji nuk parashikon masa që ndikojnë drejtpërdrejt në tregun e punës, nivelin e të ardhurave apo shpërndarjen e tyre ndërmjet grupeve të ndryshme shoqërore.

Ndikimet e mundshme sociale lidhen me:

- mbështetjen e stabilitetit ekonomik dhe fiskal, me efekte potencialisht pozitive afatgjata mbi punësimin dhe të ardhurat;
- forcimin e qëndrueshmërisë së financimit të programeve sociale dhe shërbimeve publike;
- përmirësimin e aksesit në shërbime publike për qytetarët nëpërmjet financave publike më të qëndrueshme;
- ndikime potencialisht pozitive për grupet vulnerabël si rezultat i përmirësimit të menaxhimit të burimeve publike;
- mungesën e ndikimeve të drejtpërdrejta mbi nivelin e pabarazisë sociale.

Në tërësi, ndikimi social vlerësohet neutral në afatin e shkurtër dhe potencialisht pozitiv në afatin e mesëm dhe afatgjatë.

Ndikimi mbi antikorrupsionin dhe integritetin

Krijimi i Këshillit Fiskal pritet të ketë ndikim pozitiv në forcimin e integritetit, transparencës dhe llogaridhënies në procesin e politikëbërjes fiskale.

Ndikimet e pritshme përfshijnë:

- rritjen e transparencës në hartimin dhe vlerësimin e politikave fiskale;
- forcimin e llogaridhënies së institucioneve publike në fushën e financave publike;
- reduktimin e hapësirës për vlerësime fiskale joobjektive ose të pamjaftueshme;
- kontrollin e pavarur të supozimeve, metodologjive dhe parashikimeve fiskale;
- identifikimin e hershëm të rreziqeve fiskale që mund të mos evidentohen në proceset e zakonshme të vendimmarrjes.

Krijimi i Këshillit Fiskal si institucion i pavarur shton një mekanizëm të jashtëm monitorimi dhe vlerësimi të politikave fiskale. Publikimi i raporteve, opinioneve dhe vlerësimeve të tij pritet të rrisë transparencën e procesit të vendimmarrjes dhe të forcojë integritetin e menaxhimit të financave publike, duke kontribuar në reduktimin e rrezikut për përdorimin e supozimeve ose parashikimeve të paargumentuara.

Në tërësi, ndikimi mbi antikorrupsionin dhe integritetin vlerësohet pozitiv.

Ndikimi mbi të dhënat dhe informacionin

Funksionimi i Këshillit Fiskal do të mbështetet në aksesin ndaj informacionit dhe të dhënave të nevojshme për ushtrimin e funksioneve të tij.

Ndikimet e pritshme lidhen me:

- rritjen e kërkesës për të dhëna më të plota, të sakta dhe në kohë;
- standardizimin e formateve dhe procedurave të raportimit;
- përmirësimin e cilësisë, dokumentimit dhe gjurmueshmërisë së të dhënave;
- forcimin e shkëmbimit të informacionit ndërmjet institucioneve publike;
- nevojën për respektimin e rregullave mbi konfidencialitetin, mbrojtjen dhe përdorimin e të dhënave.

Këto kërkesa pritet të kontribuojnë në përmirësimin e cilësisë së informacionit financiar dhe fiskal, si dhe në forcimin e kapaciteteve institucionale për mbledhjen, administrimin dhe analizimin e të dhënave.

Në tërësi, ndikimi mbi të dhënat dhe informacionin vlerësohet pozitiv.

Ndikimi institucional dhe qeverisja

Projektligji pritet të kontribuojë në forcimin e kuadrit institucional të qeverisjes fiskale në Republikën e Shqipërisë.

Ndikimet e pritshme përfshijnë:

- qartësimin e roleve dhe përgjegjësi të institucioneve të përfshira në procesin fiskal;
- forcimin e mekanizmave të kontrollit dhe balancimit institucional (checks and balances);
- rritjen e llogaridhënies së institucioneve publike në fushën e financave publike;
- forcimin e kapaciteteve institucionale për monitorimin dhe vlerësimin e politikave fiskale;
- rritjen e bashkëpunimit institucional ndërmjet Kuvendit, Ministrisë së Financave, Bankës së Shqipërisë, Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe institucioneve të tjera përkatëse;
- nevojën për shmangien e mbivendosjes së funksioneve dhe kompetencave me institucionet ekzistuese.

Krijimi i Këshillit Fiskal forcon arkitekturën institucionale të qeverisjes fiskale duke shtuar një mekanizëm të pavarur monitorimi dhe vlerësimi të politikave dhe dokumenteve fiskale. Kjo pritet të përmirësojë transparencën, mbikëqyrjen dhe llogaridhënien në menaxhimin e financave publike. Njëkohësisht, do të jetë e rëndësishme që kompetencat dhe përgjegjësitë e Këshillit Fiskal të përcaktohen qartë dhe të zbatohen në mënyrë të koordinuar me ato të Ministrisë së Financave, Kuvendit, Bankës së Shqipërisë dhe Kontrollit të Lartë të Shtetit, me qëllim shmangien e mbivendosjeve funksionale dhe forcimin e bashkëpunimit institucional.

Në tërësi, ndikimi institucional dhe në qeverisje vlerësohet pozitiv, pasi krijimi i Këshillit Fiskal forcon kuadrin institucional të mbikëqyrjes fiskale dhe rrit transparencën, llogaridhënien dhe efektivitetin e qeverisjes së financave publike.

Kufizimet e analizës, supozimet dhe rreziqet

Analiza bazohet në supozimin se Këshilli Fiskal do të funksionojë në mënyrë efektive, të pavarur dhe me kapacitete të mjaftueshme profesionale për të përmbushur funksionet e përcaktuara në projektligj. Gjithashtu, supozohet se institucionet përgjegjëse do të sigurojnë në kohë të dhënat dhe informacionin e nevojshëm dhe se opinionet dhe vlerësimet e Këshillit Fiskal do të integrohen në mënyrë efektive në proceset e vendimmarrjes fiskale.

Parashikimi i kostove financiare bazohet në strukturën e propozuar të institucionit dhe në vlerësimet e kostove të personelit, shpenzimeve korrente dhe shpenzimeve kapitale për fazën fillestare të funksionimit. Këto vlerësime i nënshtrohen pasigurive që lidhen me ndryshimet e mundshme të pagave, çmimeve, nevojave operative dhe kapaciteteve të institucionit gjatë periudhës së zbatimit.

Vlerësimi i përfitimeve ekonomike dhe institucionale është subjekt i një niveli më të lartë pasigurie, pasi një pjesë e konsiderueshme e tyre pritet të materializohet në mënyrë indirekte

dhe në periudhë afatmesme ose afatgjatë. Përfitimet e pritshme varen, ndër të tjera, nga cilësia dhe pavarësia e analizave të Këshillit Fiskal, aksesueshmëria në të dhëna, përdorimi i rekomandimeve të tij dhe efektiviteti i mekanizmave të llogaridhënies.

Provat që mbështesin supozimet lidhur me përfitimet e krijimit të Këshillit Fiskal bazohen kryesisht në zhvillimin e kuadrit evropian të qeverisjes fiskale dhe në praktikën e institucioneve fiskale të pavarura në vendet evropiane. Megjithatë, përvoja e vendeve të tjera nuk mund të transferohet drejtpërdrejt në kontekstin shqiptar, pasi efektiviteti i një institucioni të tillë varet nga kuadri institucional, kapacitetet administrative dhe mënyra konkrete e funksionimit të tij.

Realizimi i përfitimeve mund të kufizohet nga mungesa e kapaciteteve të specializuara, vështirësitë në sigurimin e të dhënave në kohë dhe me cilësinë e kërkuar, vonesat në shkëmbimin e informacionit, kufizimet në burimet financiare dhe njerëzore, si dhe nga një përdorim i kufizuar i opinioneve dhe rekomandimeve të Këshillit Fiskal në procesin e vendimmarrjes. Gjithashtu, ekziston rreziku që kostot e funksionimit të institucionit të rezultojnë më të larta se parashikimet fillestare, veçanërisht nëse lind nevoja për kapacitete ose ekspertizë shtesë.

Një kufizim i rëndësishëm i analizës lidhet me pamundësinë për të matur në mënyrë të saktë dhe monetare të gjitha përfitimet e pritshme, veçanërisht ndikimin e mundshëm mbi besueshmërinë e politikës fiskale, disiplinën fiskale, koston e financimit të borxhit dhe klimën e investimeve. Për këtë arsye, këto përfitime janë vlerësuar kryesisht në mënyrë cilësore dhe duhet të monitorohen pas krijimit dhe funksionimit të Këshillit Fiskal.

Arsyetimi i opsionit të preferuar

- *Zgjidhni opsionin e preferuar, bazuar në analizë.*
- *Shpjegoni arsyetimin tuaj.*

Bazuar në analizën e kryer, opsioni i krijimit të Këshillit Fiskal si institucion i pavarur është vlerësuar si alternativa më efektive dhe më e qëndrueshme për arritjen e objektivave të politikës. Ky opsion adreson drejtpërdrejt problemin e identifikuar, siguron pavarësinë e nevojshme institucionale dhe garanton përputhshmëri me standardet evropiane dhe praktikatat ndërkombëtare në fushën e qeverisjes fiskale.

Ruajtja e status quo-së nuk do të mundësonte adresimin e problematikave të evidentuara, pasi kuadri aktual institucional nuk ofron mekanizma të pavarur për monitorimin e politikës fiskale, vlerësimin e respektimit të rregullave fiskale dhe analizimin objektiv të parashikimeve makroekonomike e buxhetore. Për pasojë, do të vazhdonte të ekzistonte boshllëku institucional në raport me standardet e Bashkimit Evropian dhe praktikatat ndërkombëtare në fushën e qeverisjes fiskale.

Gjithashtu, problemi nuk mund të zgjidhet plotësisht përmes masave administrative ose përmes krijimit të një strukture pranë institucioneve ekzistuese, përfshirë Kuvendin e Shqipërisë, pasi këto alternativa nuk do të siguronin të njëjtin nivel të pavarësisë institucionale dhe funksionale

që ofron një institucion i krijuar me personalitet juridik të veçantë. Megjithëse vendosja pranë Kuvendit mund të krijojë një distancë më të madhe nga pushteti ekzekutiv dhe të mbështesë funksionin mbikëqyrës parlamentar, kjo zgjidhje do të mbetet e integruar brenda strukturave ekzistuese institucionale.

Për këtë arsye, krijimi i Këshillit Fiskal si institucion i pavarur publik konsiderohet zgjidhja më e përshtatshme për adresimin e problemit. Ky institucion do të mundësojë monitorimin e pavarur të politikave fiskale, vlerësimin e zbatimit të rregullave fiskale dhe identifikimin në kohë të rreziqeve që mund të cenojnë qëndrueshmërinë e financave publike. Gjithashtu, ai do të kontribuojë në rritjen e transparencës, llogaridhënies dhe besueshmërisë së politikës fiskale, duke mbështetur përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga procesi i integritetit evropian dhe përafrimi me *acquis* të Bashkimit Evropian.

Avantazhet

- Krijon një bazë ligjore të qartë, të plotë dhe të qëndrueshme për funksionimin e Këshillit Fiskal si institucion i pavarur.
- Garanton pavarësinë institucionale, funksionale dhe financiare të Këshillit Fiskal përmes dispozitave të posaçme ligjore.
- Përcakton në mënyrë të qartë mandatin, detyrat, kompetencat dhe përgjegjësitë e institucionit, duke shmangur paqartësitë dhe mbivendosjet me institucione të tjera.
- Siguron mekanizma të qartë transparence, raportimi dhe llogaridhënieje ndaj Kuvendit dhe publikut.

RIA është mbështetur kryesisht në një analizë shumëkriteriale dhe jo në një analizë të plotë kosto-përfitim me monetizim të të gjitha ndikimeve. Ndërsa kostot financiare të opsionit të preferuar janë identifikuar dhe vlerësuar (39 milionë lekë në vit), përfitimet kryesore të nismës janë të natyrës institucionale dhe cilësore, si forcimi i transparencës dhe llogaridhënies fiskale, përmirësimi i cilësisë së parashikimeve dhe mbështetja e rolit mbikëqyrës të Kuvendit, të cilat nuk mund të monetizohen në mënyrë të besueshme.

Fillimisht janë përcaktuar kriteret dhe është vendosur pesha për secilin kriter si më poshte:

1. Shkalla e përputhshmërisë me *acquis* të BE-së dhe kuadrin e ri të qeverisjes fiskale të BE-së (4);
2. Efektiviteti i opsionit në garantimin e pavarësisë institucionale dhe funksionale (5);
3. Qartësia dhe kuptueshmëria juridike (4) ;
4. Efektiviteti në rritjen e llogaridhënies, aksesit në informacion dhe transparencës (3);
5. Kosto – efektivitet (5);

Kriteret	Pesha	Opsioni 0	Opsioni 1	Opsioni 2	Opsioni 3
Shkalla e përputhshmërisë me acquis të BE-së dhe kuadrin e ri të qeverisjes fiskale të BE-së	4	0 (0)	0 (0)	3 (12)	4 (16)
Efektiviteti i opsionit në garantimin e pavarësisë institucionale dhe funksionale	5	0 (0)	1(5)	4 (20)	5(25)
Qartësia dhe kuptueshmëria juridike	4	1 (4)	2(8)	3(12)	4 (16)
Efektiviteti në rritjen e llogaridhënies, aksesit në informacion dhe transparencës	3	0 (0)	1 (3)	2(6)	3(9)
Kosto - efektivitet	5	1 (5)	2 (10)	3(15)	5 (25)
Pikët		9	26	67	91

Rezultatet e analizës me shumë kriteret tregojnë se Opsioni 3 – Krijimi i Këshillit Fiskal nëpërmjet miratimit të një ligji të ri të posaçëm, rezulton alternativa më e favorshme për realizimin e objektivave të politikës. Ky opsion ka marrë vlerësimin më të lartë në analizën krahasuese, me 91 pikë, duke tejkaluar opsionet e tjera të shqyrtuara.

Vlerësimi reflekton performancën më të mirë të këtij opsioni në aspektin e pavarësisë institucionale, përputhshmërisë me kërkesat e Bashkimit Evropian, forcimit të transparencës dhe llogaridhënies fiskale, mbështetjes së rolit mbikëqyrës të Kuvendit, si dhe kontributit në përmirësimin e cilësisë së politikëbërjes fiskale. Megjithatë ky opsion shoqërohet me kosto buxhetore për ngritjen dhe funksionimin e institucionit, përfitimet institucionale dhe afatgjata të pritshme vlerësohen më të larta se kostot e zbatimit.

Për shkak se përfitimet kryesore të nismës lidhen kryesisht me ndikime institucionale dhe cilësore, si forcimi i transparencës, llogaridhënies fiskale, cilësisë së parashikimeve makroekonomike dhe fiskale, si dhe mbështetjes së rolit mbikëqyrës të Kuvendit, ato nuk mund të monetizohen në mënyrë të besueshme dhe të verifikueshme. Ndërkohë, kostot financiare të opsionit të preferuar janë identifikuar dhe vlerësuar në analizë. Për rrjedhojë, vlerësimi dhe krahasimi i opsioneve është mbështetur në analizën shumëkriteriale, e cila mundëson vlerësimin sistematik të alternativave në bazë të efektivitetit, pavarësisë institucionale, përputhshmërisë me acquis të Bashkimit Evropian, transparencës, llogaridhënies dhe raportit kosto-efektivitet.

Si rezultat, Opsioni 3, me 91 pikë në analizën shumëkriteriale, rezulton alternativa më e favorshme për realizimin e objektivave të politikës dhe për forcimin e kuadrit institucional të financave publike në Republikën e Shqipërisë, duke siguruar një bazë të qëndrueshme ligjore për ushtrimin e pavarur të funksioneve të Këshillit Fiskal dhe përmbushjen e objektivave të reformës së propozuar.

Çështje të zbatimit

- *Shpjegoni se cila njësi do të jetë përgjegjëse për zbatimin e opsionit të zgjedhur.*
- *Shpjegoni pengesat e mundshme për zbatimin e opsionit të zgjedhur.*
- *Përshkruani masat që do të ndërmerren gjatë zbatimit për të arritur qëllimet e politikës.*
- *Specifikoni të gjitha kërkesat e përputhshmërisë dhe të zbatimit.*

Zbatimi i opsionit të zgjedhur do të realizohet nëpërmjet një procesi të organizuar institucional që përfshin krijimin dhe funksionalizimin e Këshillit Fiskal të Republikës së Shqipërisë si institucion i pavarur publik, në përputhje me dispozitat e projektligjit. Ky proces përfshin emërimin e anëtarëve nga Kuvendi, konstituimin e Këshillit Fiskal, miratimin e rregullores së organizimit dhe funksionimit, krijimin e Sekretariatit Teknik, sigurimin e ambienteve dhe pajisjeve të nevojshme për ushtrimin e aktivitetit, si dhe fillimin e ushtrimit të funksioneve të monitorimit, vlerësimit dhe analizimit të politikave fiskale.

Institucioni përgjegjës për zbatimin e drejtpërdrejtë të ligjit do të jetë vetë Këshilli Fiskal, ndërsa Kuvendi i Republikës së Shqipërisë do të ushtrojë kompetencat që lidhen me emërimin e anëtarëve dhe mbikëqyrjen institucionale, sipas parashimeve të ligjit. Ministria e Financave dhe institucionet e tjera publike do të bashkëpunojnë me Këshillin Fiskal duke siguruar informacionin dhe dokumentacionin e nevojshëm për ushtrimin e funksioneve të tij.

Një nga sfidat kryesore në fazën fillestare të zbatimit lidhet me ngritjen dhe operacionalizimin e institucionit, përfshirë përzgjedhjen dhe emërimin në kohë të anëtarëve, ndërtimin e kapaciteteve profesionale administrative si dhe krijimin e mekanizmave efektivë të bashkëpunimit dhe shkëmbimit të informacionit ndërmjet Këshillit Fiskal dhe institucioneve që prodhojnë ose administrojnë të dhëna makroekonomike, fiskale dhe buxhetore.

Pengesat e mundshme që mund të lindin gjatë zbatimit përfshijnë:

- vonesa në emërimin e anëtarëve të Këshillit Fiskal, të cilat mund të shtyjnë konstituimin dhe fillimin efektiv të funksionimit të institucionit;
- vështirësi në gjetjen dhe tërheqjen e ekspertëve me profilin dhe eksperiencën e kërkuar, veçanërisht për pozicionet e Sekretariatit Teknik;
- pamjaftueshmëri të kapaciteteve profesionale në fazën fillestare, e cila mund të kufizojë aftësinë e institucionit për të realizuar menjëherë të gjitha funksionet e parashikuara në ligj;
- vonesa ose kufizime në aksesin në të dhëna dhe informacion, për shkak të procedurave institucionale, formateve të ndryshme të raportimit ose kufizimeve teknike;
- mungesë të standardizimit dhe harmonizimit të të dhënave ndërmjet institucioneve burimore, e cila mund të vështirësojë analizën dhe krahasimin e informacionit fiskal dhe makroekonomik;
- paqartësi ose mbivendosje të roleve dhe kompetencave ndërmjet Këshillit Fiskal dhe institucioneve ekzistuese, veçanërisht gjatë fazës fillestare të funksionimit;
- rrezik për cenimin e pavarësisë de facto të institucionit, nëse mekanizmat e emërimit, financimit ose marrëdhëniet me institucionet e tjera nuk garantojnë në praktikë autonominë e nevojshme;

- mosmarrja në konsideratë ose përdorimin e kufizuar të opinioneve dhe rekomandimeve të Këshillit Fiskal nga institucionet përgjegjëse për vendimmarrjen fiskale, duke kufizuar kështu realizimin e plotë të përfitimeve të pritshme nga krijimi i institucionit.

Për realizimin e objektivave të politikës dhe reduktimin e rreziqeve dhe pengesave të mundshme të zbatimit do të ndërmerren këto masa:

- brenda 90 ditëve nga hyrja në fuqi e ligjit do të kryhen procedurat për propozimin dhe emërimin e anëtarëve të Këshillit Fiskal, si dhe do të sigurohen ambientet dhe pajisjet e nevojshme për funksionimin e institucionit;
- brenda 60 ditëve nga emërimi i anëtarëve do të miratohet Rregullorja e Organizimit dhe Funksionimit të Këshillit Fiskal;
- brenda 90 ditëve nga emërimi i anëtarëve do të shpallet konkursi për plotësimin e pozicioneve të Sekretariatit Teknik;
- do të krijohen procedura bashkëpunimi dhe shkëmbimi informacioni me Ministrinë e Financave, Bankën e Shqipërisë, INSTAT-in dhe institucionet e tjera publike, për të garantuar aksesin në të dhënat e nevojshme për ushtrimin e funksioneve të Këshillit Fiskal;
- do të përcaktohen dhe respektohen afate të qarta për emërimin e anëtarëve të Këshillit Fiskal dhe për ndjekjen e procedurave përkatëse nga Kuvendi, me qëllim shmangien e vonesave në konstituimin e institucionit;
- do të përcaktohen kritere të qarta dhe transparente për përzgjedhjen e anëtarëve të Këshillit Fiskal dhe stafit të Sekretariatit Teknik, me synim sigurimin e ekspertizës së nevojshme profesionale dhe garantimin e pavarësisë së tyre;
- do të planifikohen në mënyrë të hershme nevojat për burime njerëzore, financiare dhe teknike dhe do të sigurohen fondet e nevojshme në kuadër të Programit Buxhetor Afatmesëm;
- do të hartohen dhe miratohen në kohë rregullat dhe procedurat e brendshme për organizimin dhe funksionimin e Këshillit Fiskal, përfshirë procedurat për menaxhimin e konfliktit të interesit, ruajtjen e konfidencialitetit dhe garantimin e pavarësisë institucionale;
- do të standardizohen gradualisht kërkesat për të dhëna dhe formatet e shkëmbimit të informacionit, me qëllim përmirësimin e cilësisë, krahasueshmërisë dhe disponueshmërisë së të dhënave;
- do të përcaktohen mekanizma të qartë për trajtimin, publikimin dhe shqyrtimin e raporteve, opinioneve dhe rekomandimeve të Këshillit Fiskal, me synim rritjen e transparencës dhe përdorimin efektiv të tyre në procesin e vendimmarrjes;
- do të sigurohet një ndarje e qartë e funksioneve dhe kompetencave ndërmjet Këshillit Fiskal dhe institucioneve ekzistuese, me qëllim shmangien e mbivendosjeve dhe forcimin e bashkëpunimit ndërinstitucional.

Kërkesat kryesore të përputhshmërisë dhe zbatimit lidhen me respektimin e dispozitave të projektligjit, garantimin e pavarësisë institucionale dhe funksionale të Këshillit Fiskal, respektimin e standardeve të institucioneve fiskale të pavarura, zbatimin e rregullave për parandalimin e konfliktit të interesit, ruajtjen e konfidencialitetit të informacionit të

administruar gjatë ushtrimeve të funksioneve, si dhe respektimin e detyrimeve për raportim, transparencë dhe publikim të analizave dhe opinioneve. Gjithashtu, institucionet publike do të duhet të sigurojnë bashkëpunimin dhe shkëmbimin e informacionit në përputhje me kërkesat e ligjit, në mënyrë që Këshilli Fiskal të mund të ushtrojë në mënyrë efektive funksionet e tij.

Faza e shqyrtimit/vlerësimit

- *Jepni një përshkrim të përmbledhur të masave të monitorimit dhe të vlerësimit.*
- *Identifikoni kriteret/treguesit për të matur arritjen e qëllimeve ose progresin drejt tyre.*

Monitorimi dhe vlerësimi i zbatimit të ligjit do të realizohen në mënyrë të vazhdueshme përmes mekanizmave të raportimit institucional, publikimit të analizave dhe opinioneve të Këshillit Fiskal, si dhe shqyrtimit periodik të performancës së institucionit. Vlerësimi do të përqendrohet në shkallën e arritjes së objektivave të projektligjit, efektivitetin e funksionimit të institucionit dhe kontributin e tij në përmirësimin e qeverisjes fiskale dhe transparencës së financave publike.

Këshilli Fiskal do të përgatisë dhe publikojë raporte periodike dhe raporte vjetore mbi veprimtarinë e tij, të cilat do t'i paraqiten Kuvendit dhe publikut. Këto raporte do të shërbejnë si instrument kryesor për vlerësimin e performancës së institucionit dhe të ndikimit të tij në monitorimin e politikave fiskale dhe respektimin e rregullave fiskale. Gjithashtu, në periudha të caktuara mund të realizohen vlerësime të jashtme për të analizuar efektivitetin e funksionimit të institucionit dhe nivelin e përputhshmërisë me standardet ndërkombëtare për institucionet fiskale të pavarura.

Treguesit kryesorë që do të përdoren për matjen e progresit dhe arritjen e objektivave të politikës përfshijnë:

- krijimin dhe funksionalizimin e Këshillit Fiskal brenda afateve të përcaktuara ligjore;
- numrin e analizave, opinioneve dhe raporteve të përgatitura dhe publikuara nga Këshilli Fiskal gjatë vitit;
- numrin e vlerësimeve të realizuara mbi respektimin e rregullave fiskale dhe qëndrueshmërinë e financave publike;
- afatin mesatar të publikimit të opinioneve dhe analizave pas marrjes së dokumentacionit përkatës.
- nivelin e aksesit publik në informacion dhe dokumentet e publikuara nga institucioni;
- numrin e raporteve vjetore dhe dokumentave analitike të publikuara në faqen zyrtare të Këshillit Fiskal;
- numrin e kërkesave për informacion të trajtuara nga institucionet publike dhe nivelin e përmbushjes së tyre;
- numrin e seancave dëgjimore, prezantimeve ose aktiviteteve informuese të zhvilluara me Kuvendin, median dhe publikun;
- shkallën e përdorimit të analizave dhe rekomandimeve të Këshillit Fiskal në procesin e shqyrtimit parlamentar dhe në debatin publik;
- numrin e rekomandimeve të Këshillit Fiskal të reflektuara në dokumentet fiskale ose të adresuara nga institucionet përgjegjëse;

- numrin e rasteve kur Këshilli Fiskal identifikon rreziqe ose devijime nga objektivat fiskale përpara materializimit të tyre;
- rezultatet e vlerësimeve të jashtme periodike mbi pavarësinë, efektivitetin dhe përputhshmërinë e Këshillit Fiskal me standardet ndërkombëtare;
- nivelin e përputhshmërisë së kuadrit institucional shqiptar me kërkesat e Bashkimit Evropian për institucionet fiskale të pavarura.

Në afatin e mesëm dhe afatgjatë, sukcesi i ndërhyrjes do të vlerësohet në bazë të aftësisë së Këshillit Fiskal për të ushtruar në mënyrë të pavarur mandatin e tij, për të kontribuar në forcimin e disiplinës fiskale dhe për të mbështetur procesin e vendimmarrjes publike përmes analizave objektive dhe profesionale.

Raporti i vlerësimit të ndikimit - Shtojca2/a

Tabela: Vlera aktuale neto në total (VAN) - kostot dhe përfitimet me vlerë monetare të përcaktuar në milionë lekë e zbritur për 10 vjet (Vlera aktuale e kostos dhe vlera aktuale e përfitimit); krahasuar me status quo-në.

Megjithatë, shtojcat 2/a dhe 2/b nuk janë plotësuar, pasi vlerësimi i opsioneve në këtë RIA është mbështetur kryesisht në një analizë shumëkriteriale dhe jo në një analizë të plotë kosto-përfitim me monetizim të të gjitha ndikimeve. Ndërsa kostot financiare të opsionit të preferuar janë identifikuar dhe vlerësuar (39 milionë lekë në vit), përfitimet kryesore të nismës janë të natyrës institucionale dhe cilësore, si forcimi i transparencës dhe llogaridhënies fiskale, përmirësimi i cilësisë së parashikimeve dhe mbështetja e rolit mbikëqyrës të Kuvendit, të cilat nuk mund të monetizohen në mënyrë të besueshme. Për këtë arsye, përzgjedhja e opsionit të preferuar është mbështetur në analizën shumëkriteriale, ku Opsioni 3 rezultoi alternativa më e favorshme me 91 pikë.

Gjithashtu, kemi kryer analizën financiare 3-vjeçare ku vlerësojmë se kostoja për ngritjen dhe funksionimin e këtij institucioni do të përballohet nga buxheti i shtetit dhe do të planifikohet si pjesë e Programit Buxhetor Afatmesëm 2027-2029 në përputhje me procedurat për planifikimin buxhetor të parashikuara në ligjin nr.9936/2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. Për efekt të respektimit të metodologjisë RIA kemi supozuar që ky efekt do të jetë i pandryshueshëm për 10 vite. Në tabelën e mëposhtme paraqitet vlerësimi i kostos së njohur deri tani dhe vlera e aktualizuar e saj. Sa i përket përfitimeve të këtij projektligji sikurse kemi argumentuar në përmbajtjen e draftit mbetet e vështirë monetarizimi i tyre për efekt të përlogaritjes së VAN.

	Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 4	Viti 5	Viti 6	Viti 7	Viti 8	Viti 9	Viti 10
Faktori zbritës	1	0.95	0.91	0.87	0.82	0.79	0.75	0.71	0.68	0.65
Kosto për buxhetin – njëherë	39									
Kosto për buxhetin – në vazhdim		39	39	39	39	39	39	39	39	39

Kosto për biznesin – njëherë										
Kosto për biznesin – në vazhdim										
Kosto për grupet e tjera – njëherë										
Kosto për grupet e tjera – në vazhdim										
Kosto në total	39.00	37.16	35.41	33.74	32.15	30.63	29.19	27.81	26.50	25.25
Kosto e zbritur në total = Kosto në total x faktorin zbritës										
Përfitimi për buxhetin – në vazhdim										
Përfitimi për biznesin – njëherë										
Përfitimi për biznesin – në vazhdim (ndryshimi i primit)										
Përfitimi për grupet e tjera – njëherë										
Përfitimi për grupet e tjera – në vazhdim										
Kosto për buxhetin – në vazhdim										
Përfitimi në total										
Përfitimi i zbritur në total = Përfitimi në total x faktorin zbritës										
Vlera aktuale e kostos në total	316.82									

Vlera aktuale e përfitimit në total	N/A
Vlera aktuale neto (VAN) = Vlera aktuale e përfitimit në total – Vlera aktuale e kostos në total	

Raporti i vlerësimit të ndikimit - Shtojca2/b

Tabelë: Vlera aktuale neto në total e çdo opsioni

Opsioni	Vlera aktuale në milionë lekë		Vlera aktuale neto në milionë lekë
	Kosto	Përfitimi	
Opsioni 1			
Opsioni 2	372	Rritja e pavarësisë dhe cilësisë së vlerësimit të politikës fiskale; forcimi i disiplinës dhe qëndrueshmërisë së financave publike; identifikimi më i hershëm i rreziqeve fiskale; rritja e transparencës dhe llogaridhënies; si dhe përmirësimi i besueshmërisë së politikës fiskale dhe i procesit të vendimmarrjes publike.	-303.08

MINISTRI I FINANCAVE

PETRIT MALAJ